

ÖLMEZ OTU (1968) YAŞAR KEMAL (1923 – 2015)

Genel Bakış

Kemal'in *Dağın Öte Yüzü* adını verdiği üçlemenin son cildi olan *Ölmez Otu*, ilk defa 1968 yılında *Yeni Gazete*'de tefrika edilmiş ve aynı yıl içerisinde kitap halinde yayımlanmıştır. Serinin ilk iki cildinde işlenmiş olan temalar, *Ölmez Otu* adındaki son ciltte de yoğun bir şekilde işlenmiştir. Kemal'e sahip olduğu şöhreti kazandıran en önemli roman serilerinden biri olarak *Dağın Öte Yüzü*'nde, insanoğlunun varoluşundan itibaren yaşamış olduğu kıtlıklara, kuraklıklara, savaşlara, salgınlara ve yokluğa karşı nasıl direndiği irdelenir. Tabiatla bulunan diğer canlılardan farklı olarak insanoğlu yaratıcı bir zekaya sahiptir. İnsanlık varoluşundan itibaren birçok felaket yaşamış ve çeşitli mitler yaratarak bu felaketlerden kurtulmayı başarıp yaşamını sürdürmeyi başarabilmiştir. Claude Lévi-Strauss'un, insanoğlunun mit yaratma yetisi üzerine yapmış olduğu çalışmalardan etkilemiş olan Kemal, söz konusu edilen roman serisinde insanın hayal dünyasıyla gerçek dünya arasındaki bağlantıyı kendine özgü şiirsel biçimiyle ortaya koymaya çalışmıştır. Yaşar Kemal'e göre; insanoğluna yaşama ve mücadele etme gücü veren en önemli yeteneği mit üretebilmesidir. Hayatın bunaltıcı gerçekliğinden kaçmak isteyen ve ölümden korkan insanoğlu, çeşitli hayaller ve mitler türeterek yaşama devam etme gücü bulur. Aksi halde Yaşar Kemal, insanoğlunun soyunun çoktan tükenmiş olacağına inanmaktadır. Hayallerini hayata geçirebilmiş ve umutlarına kavuşmuş olan insan gerçeklikle daha sağlıklı bir bağ kurabilmektedir. Fakat her insan, bitmek tükenmek bilmez bir arayış içinde olduğundan koşullar ne olursa olsun kendi mitini yaratmaktadır. Ölmez otu, çeşitli halk efsanelerinde geçmektedir. Bu otun kökünün kazılamayacağına ve onun kurutulamayacağına inanılır. Yaşar Kemal, efsanelerde yer alan ölmez otunu, insanoğlunun umutlarına benzetmektedir.

Özet

Döngelerin rüzgarda uçuşmasıyla birlikte pamuk toplama döneminin başladığını anlayan Yalaklılar, yolculuk için hazırlık yapmaya başlamışlardır. Annesini Çukurova'ya indirmek için bir binek hayvanı bulamamış olan Uzun Ali, onu köyde bırakarak Çukurova'ya inmeye karar verir. Bir sabah, gün aydınlanmadan önce, eşini ve çocuklarını alan Uzun Ali annesine haber vermeden yola koyulur. İncecik köyüne sığınmış olan Koca Halil de, İnceciklilerle birlikte Çukurova'ya iner. Muhtar Sefer'den yemiş olduğu dayak yüzünden üç ay boyunca yataktan çıkamamış olan Memidik de, son bir yıldır Muhtar'ı Sefer'i öldürmenin planlarını yapmaktadır. Yalaklılar Çukurova'ya inmiş ve Muttalıp Bey'in tarlasında pamuk toplamaktadırlar. Bir gece yarısı Memidik, Muhtar Sefer olduğunu düşündüğünü Şevket Bey'i yanlışlıkla öldürür. Cesedi ne yapacağını bilemeyen Memidik, cesedi gece vakitlerinde oradan oraya sürükleyip durur. Kartallar tarafından izlendiğini düşünen ve cesedin bulunmasından korkan Memidik, onu nereye götürürse götürsün rahat edemez. Çukurova'ya inen Uzun Ali, ailesiyle birlikte herkesten çok pamuk toplamaya başlar. Adil Efendi'ye olan borcunu ödeyecek kadar pamuğu bir an önce toplayıp köydeki annesinin yanına dönmeye niyetlidir. Fakat köylüler, onun hızlıca pamuk toplamasını kıskanırlar ve annesini öldürerek Çukurova'ya geldiğine yönelik dedikodular çıkarırlar. Taşbaşıoğlu tarafından lanetlenmiş olan Muhtar Sefer'le hiç kimse konuşmamaktadır. İntikam almak isteyen Muhtar Sefer, Uzun Ali'nin Meryemce'yi öldürdüğüne dair köylüler arasında söylentiler çıkarır ve Ömer'i Yalaklı köyüne göndererek Meryemce'yi öldürtmeyi planlar. Böylece Uzun Ali, Meryemce'nin ölümünden suçlanacak ve hapse atılacaktır. Zeliha'ya aşık olan Memidik, Muhtar Sefer'i öldürerek erkeğini geri kazanacağını düşünür. Onu öldürmeden önce Zeliha'ya el sürmeyeceğine dair ant içer. Uzun Ali, Yalaklıların öfkeli bakışlarını fark etse de buna aldırmaz ve ailesiyle birlikte pamuk toplamaya devam etmektedir. Gururu incinmiş ve cinayet işlemiş olan Memidik, gerçekle hayal arasında sürekli gidip gelmektedir. Jandarmaların elinden kaçıp Yerlicik köyüne sığınmış olan Taşbaşıoğlu, eşine ve hemşerilerine duyduğu özleme daha fazla dayanamaz ve onları Çukurova'da bulur. Bazı Yalaklılar Taşbaşıoğlu'nun ermişliğiyle dalga geçerken bazıları da ona yürekten inanmaktadır. Fakat onun ermiş olduğuna en çok inanmayan kişi bile Taşbaşıoğlu'ndan korkmaktadır. Yalaklıların yanına dönmüş olan Taşbaşıoğlu, kısa bir süre sonra sıtmaya yakalanır. Muhtar Sefer

sürekli olarak onun üzerine gider ve köylülerin önünde onu küçük düşürür. Taşbaşıoğlu'na Hasan ve Memidik'ten başka kimse samimiyetle inanmamaktadır. Yalıklılar, yaşamış oldukları en ufak bir zorlukta, Taşbaşıoğlu'nun etrafında toplanırlar. Fakat bolluğa kavuşmalarının ardından onun yüzüne bile bakmazlar. Yalnızlıktan bunalmış olan Meryemce'nin yanına, Muhtar Sefer'in adamlarından olan Ömer gelir. Meryemce Ömer'e öz oğlu gibi davranır ve ona gözü gibi bakar. Hayatı boyunca görmemiş olduğu anne şefkatini Meryemce'de bulan Ömer, onu öldürmeye kıyamaz. Kendi içinde zorlu bir iç çatışma verir. Gerçek bir ermiş olduğuna inanan Taşbaşıoğlu, köylülerin aşağılamalarına ve ikiyezlülüklerine katlanamadığı için kendisini Ceyhan Irmağı'na atar. Köylüler onu iyilikle anarlar ve onun için bir türbe yaparlar. Kısa bir süre sonra Memidik Muhtar Sefer'i Yalıklıların gözü önünde bıçaklayarak öldürür. Ardından cezaevine düşer. Pamuk toplama döneminin bitmesinin ardından evine dönen Uzun Ali, annesini ölü bir halde bulur. Zeliha, Hasan ve Koca Halil Memidik'i hapiste ziyaret ederler. Koca Halil Memidik'e, göç eden insanları ve gökte uçan yaşlı kartalı gösterir.

Kişiler

Memidik Muhtar Sefer'in akrabası olan avcı karakter, onun tarafından dövüldükten sonra erkeklğini kaybettiğini düşünür ve Muhtar Sefer'i öldürmeyi takıntı haline getirir. Bir yıl boyunca, Muhtar Sefer'in evinin önüne onu öldürmek amacıyla her gece giden Memidik öfke ve korku arasında gidip gelir. Çukurova'ya indiğinde Şevket Bey'i Muhtar Sefer zannederek öldürür. Ardından Şevket Bey'in cesedini, hapse atılma ve kartallar tarafından takip edilme korkusuyla, neredeyse her gece farklı bir yere götürür. Memidik'in kartallardan ürkmesi, hapse atılmaktan korkması, Muhtar Sefer'i öldürme isteği, Zeliha'ya kavuşma arzusu ve Taşbaşıoğlu'nun ermiş olduğuna inanması onun gerçekle hayal arasında sürekli gidip gelmesine sebep olur. Zaman içinde sanrılar görmeye ve kendi kendisine konuşmaya başlar. Kendi başına çeşitli dertler açmış olan Memidik, Taşbaşıoğlu'nun bir kurtarıcı olduğuna daima inanır. Zeliha'ya kavuşmaksa hayatta en çok istediği şeydir.

Uzun Ali Meryemce'nin tek oğlu, Elif'in eşi ve Hasan ile Ummahan'ın babasıdır. Annesini Çukurova'ya indirmek için bir binek hayvanı bulamamış olan Uzun Ali, Meryemce'yi köyde bırakıp ailesiyle birlikte Çukurova'ya inmeye karar verir. Çukurova'ya inmelerinin ardından Uzun Ali ve ailesi, bir an önce Adil Efendi'ye olan borçlarını ödeyebilecek kadar pamuk toplayıp yalnız bıraktıkları Meryemce'nin yanına dönmek isterler. Uzun Ali'nin hızlı ellerini kıskanan Yalıklılar, onun Meryemce'yi öldürdükten sonra Çukurova'ya indiğine yönelik dedikodular çıkarırlar. Uzun Ali'ye düşman olan Muhtar Sefer de, bu dedikoduları besler ve Yalıklıların Uzun Ali'ye olan öfkesini körükler. Zaman içinde Yalıklıların uydurduğu hikayelere Uzun Ali de inanmaya başlar. Annesinin ölmesinden korkar ve hızlıca pamuk toplamaya devam eder. Müşkül bir durumda olan Uzun Ali de Taşbaşıoğlu'nun ermişliğine inanmaktadır. Yalıklıların ve Muhtar Sefer'in entrikalarıyla uğraşmak zorunda kalan Uzun Ali, annesini kurtarabilmek için zamanla yarışır.

Muhtar Sefer Taşbaşıoğlu'nun buyruğu yüzünden, Yalıklılar ve ailesi tarafından tamamen dışlanmış olan karakter, Taşbaşıoğlu'ndan ve onun en yakın dostu olan Uzun Ali'den intikam almak ister. Muhtar Sefer, Uzun Ali'nin Meryemce'yi öldürerek Çukurova'ya geldiğine yönelik dedikoduları besler ve köylünün ona olan öfkesini körükler. Uzun Ali'nin Meryemce'yi öldürdüğünü herkese inandırdıktan sonra, adamlarından biri olan Ömer'i Yalak köyüne, Meryemce'yi öldürmesi için gönderir. Taşbaşıoğlu'nun geri dönmesiyle birlikte Muhtar Sefer, onu hemşerilerinin önünde küçük düşürmeye çalışır. Taşbaşıoğlu'nu Vicikvicik'e dövürtür ve ona hakaretler edilmesini sağlar. Muhtar Sefer, üzerindeki laneti kaldırarak köylülerin kendisiyle yeniden konuşmalarını sağlamaya çalışır. Fakat bütün çabaları boşa gider. Muhtar Sefer'in kini ve hırsı yüzünden masum insanlar ölür. Fakat ekmiş olduğu nefret tohumları en sonunda onu da vurur.

Taşbaşıoğlu *Yer Demir Gök Bakır* adlı eserde düşünsel olarak büyük bir değişim geçiren karakter, artık bir ermiş olduğuna tam olarak inanmaktadır. Jandarmalar tarafından yakalanmaktan ve Yalıklılar tarafından dışlanmaktan korktuğu için uzun bir süre amaçsızca gezinir. Kendisini içsel olarak sorgular ve ermişliğinin belirtilerini görmek ister. Yerli halk, bir kurtarıcıya ihtiyaç duyduğu dönemlerde öngörü sahibi ve bilinçli bir karakter olan Taşbaşıoğlu'nu mitleştirmiştir. Yardıma ihtiyaç duyan herkes ona koşmuştur ve onun tanrı tarafından kutsandığına inanmışlardır. Fakat anlatıdaki kurgusal topluluk, sorunlardan kurtulup refaha kavuştukları anda Taşbaşıoğlu'yla alay etmeye başlar. Yerlilerin aşağılamalarına ve ikiyezlülüğüne maruz kalan Taşbaşıoğlu, derin içsel bunalımlar yaşar. İnsanlığa umut olabileceğine inandırılmış olan Taşbaşıoğlu, birçok karakter tarafından yüzüstü bırakılır. Bu durumu kabullenemeyen Taşbaşıoğlu, kendi hayatına son verir. Onun bütün umutları tükenmiştir.

Meryemce Uzun Ali'nin annesi, Elif'in kayınvalidesi ve Hasan ile Ummahan'ın babaannesidir. Yaşlılığından dolayı Çukurova'ya kadar yürüyebilecek bedensel gücü olmayan Meryemce, hiç haber verilmeden oğlu tarafından köyde bırakılır. Yalnızlıktan ve ölmekten korkan Meryemce, Çukurova'ya gitmek ister fakat gitmeyi denediğinde yorgunluktan yere kapaklanır. Böylece Çukurova'ya inemeyeceğini anlar. Geçmişte, Yalıklılarla konuşmamaya söz vermiş olan Meryemce, ne kadar büyük bir hata yaptığını anlar. İnsanoğlunun bütün kötülüklerine rağmen insansızlığa ve yalnızlığa katlanamaz. Yalnızlığından dolayı içsel açıdan bunalır. Köyde ona arkadaşlık eden tek kişi horozdur. Onu yakalayıp yemek için çok uğraşır. Uzun uğraşlar sonunda onu yakalar fakat onu öldürmeye kıyamaz. Geçen zaman içinde birbirleriyle yalnızlıkları gibi pek çok şey paylaşmışlardır. Meryemce ona "Horozcuk" diye hitap eder ve onu yoldaşı olarak görür. Onu öldürmek için köye geri dönen Ömer'e, anne şefkatiyle yaklaşır. Onun dertlerini kendi derdi olarak görür. Fakat Ömer'in kişisel çıkarları vicdanına baskın gelir ve her ne kadar yapmak istemese de Meryemce'yi öldürür.

Anlatıda önemli rolleri olan diğer karakterlerin isimleri şunlardır: Koca Halil, Zeliha, Gömleksizoğlu, Zalaca Karı, Elif, Hasan, Ummahan, Şevket Bey, Ömer, Kel Aşık, Ökkeş Dağkurdu, Delice Bekir'in karısı, Kır İsmail'in kızı, Delice Bekir, Durmuş, Muttalip Bey, Adil Efendi, Üsteğmen, Taşbaşıoğlu'nun karısı, Vicikvicik, Bedriye, Vurgun Ahmet vd.

Öykü

Memidik'in Muhtar Sefer'i Öldürmek İstemesi Karlı bir havada avdan dönmüş olan Muhtar Sefer'i dut ağacının altında dikizleyen Memidik, elindeki bıçakla onu öldürmeye niyetlidir. Daha önce Taşbaşıoğlu'nun ermiş olduğunu iddia ettiği için Muhtar Sefer'den dayak yiyen Memidik, bunu içine sindirememiştir. Ömer'den yemiş olduğu dayanın ardından Memidik, üç ay boyunca yataktan çıkamamıştır. İyileştikten sonra duyduğu utançtan dolayı insan içine çıkamamış ve kendisini avlanmaya vermiştir. Her gece Muhtar Sefer'in evinin kapısının önüne giden Memidik, onu öldürmek için beklemiştir. Onu her öldürmeye niyetlendiğinde bedenine hakim olan korkudan dolayı niyetini gerçekleştirememiştir. Memidik'in dayak yemesinin ardından bir yıl geçmiş ve defalarca Muhtar Sefer'i öldürmeye niyetlenmiştir. Yemiş olduğu dayak yüzünden Muhtar Sefer'i öldürmenin ağır bir ceza olduğunun farkındadır. Fakat o günden sonra sevdiği kadın olan Zeliha'nın bile yüzüne bakamamıştır.

Memidik'in Takıntıları Gece yarısı Ceyhan Nehri'nde Muhtar Sefer'in peşine düşmüş olan Memidik, onun tarafından fark edilir. Muhtar Sefer ona; kimsenin kendisiyle konuşmadığını ve Taşbaşıoğlu'nun ölmüş olduğunu söyler. Memidik Muhtar Sefer'e; Taşbaşıoğlu'nun ölmediğini ve onu ışıklar içinde görmüş olduğunu avazı çıktığı kadar bağırarak dile getirir. Muhtar Sefer onun öldüğünü ve onun bir ermiş olmadığını söylemekte ısrar eder. Öfkeden çıldırmış olan Memidik'in, elinde sıkı sıkı tutmuş olduğu bıçağın sapı yüzünden elinden kan damlamaya başlar.

Koca Halil'in Yalıklıları Bulması Yalak köyünden kaçtıktan sonra, İncecik köyündeki eski dostu Cabbar'a sığınmış olan Koca Halil'e herkes izzeti ikramda bulunmuştur. Yalıklılara çok kızmış olan Koca Halil, İnceciklilere onlarla ilgili gülünç hikayeler anlatarak herkesi güldürmüştür. On beş gün kadar İncecik'te kalmış olan Koca Halil, pamuk toplama zamanı geldiğinde İnceciklilerle birlikte Çukurova'ya doğru yola çıkar. Koca Halil, Çerkes eyeri koyulmuş bir Arap atına bindirilir. Çukurova'da Yalıklıları bulmak istese de Koca Halil, onlara hala kızgındır. Onlar tarafından öldürüleceğini sanmaya devam etmektedir. İnceciklilerle birlikte Çukurova'ya varmış olan Koca Halil, üç gün boyunca onlarla birlikte pamuk toplar. Ardından Yalıklıları bulmak için bazı kişilerle konuşur. Konuştuğu ırgatların çoğu onu tanımaktadır. Fakat hiç kimse Yalıklıların nerede olduklarını bilmemektedir. Bir delikanlı Koca Halil'i arabasına bindirir. Yolculuk sırasında bir grup ırgatın pamuk topladığını gören Koca Halil, onların Yalaklı olduğunu umut ederek arabadan iner.

Çukurova'ya Göç Edilmesi ve Uzun Ali'nin Çaresizliği Döngelerin kızarıp rüzgarda uçuşmasıyla birlikte Yalıklılar, Çukurova'ya bir an evvel inmek için hazırlanmaya başlamışlardır. Köylüler aceleyle hazırlıklarını sürdürürken Uzun Ali hiçbir şey yapmamaktadır. Ökkeş Dağkurdu onunla konuşur. Çukurova'daki tarlaların bu sene çok fazla ürün verdiğini ve ona bu fırsatı kaçırmaması gerektiğini söyler. Yalıklılar arasında, Uzun Ali'nin Taşbaşıoğlu'nu beklediğine yönelik dedikodular çıkmıştır. Uzun Ali'nin yanına gelen Elif, dün gece Meryemce'nin uykusunda sürekli sayıklamış olduğunu söyler. Meryemce'nin Çukurova'ya kadar yürüyemeyecek olmasından dolayı ailedeki herkesin eli kolu bağlanmıştır. Meryemce de bunun farkındadır. Oğluna sağlıklı ve kuvvetli olduğunu göstermek isteyen Meryemce, kendisini kanıtlamaya çalışır. Fakat bir sonra yorgunluktan yatağına uzanır ve nefes nefese kalmıştır. Annesinin üzülmesini istemeyen Uzun Ali ona,

Taşbaşoğlu'nu bekledikleri için Çukurova'ya inmediklerini söyler. Meryemce ona inanmayınca, Çukurova'da bu sene hiçbir şeyin çıkmamış olduğunu ve köylülerin birkaç gün sonra perişan bir halde geri döneceklerini söyleyerek onu köyde kalmaya ikna etmeye çalışır. Meryemce'ye Uzun Ali'ye; geleneği bozmamaları ve ne olursa olsun Çukurova'ya gitmeleri gerektiğini söyler. Meryemce'nin inadından bunalmış olan Uzun Ali, bir kayanın üzerine oturarak göç edenleri izler. Bir süre sonra eve geri dönen Uzun Ali, Elif'e bir fikrinin olduğunu söyler. Uzun Ali Meryemce'yi köyde bırakarak gitmeyi düşünmüştür. Elif Meryemce'nin köyde tek başına kalamayacağını ve onun ölebileceğini söyler. Uzun Ali ve ailesi çaresizdir.

Koca Halil'in Yalaklıların Arasına Karışması Gece yarısı tarlaların arasında gezinen Memidik, geçen sene çalışmış olan ırgatlardan kalma olduğunu düşündüğü, kıl çuvalına benzer bir şey görür. Karartıya yaklaştığında bir çift göz gören Memidik, korkuya kapılır ve oradan kaçarak uzaklaşır. Gömleksizoğlu'nun yanına gelen Memidik, görmüş olduğu şeyi ona anlatır ve onun Taşbaşoğlu olabileceğini söyler. Daha fazla hurafe dinlemek istemeyen Gömleksizoğlu ona fırça atar. Taşbaşoğlu efsanesi yüzünden Memidik'i suçlar. Ardından karartının olduğu yere gelirler. Gömleksizoğlu da karartının olduğu yerde bir çift göz görür. Karartıya seslenir. Cevap alamayınca tehditler savurur. Karartıdan korkan Gömleksizoğlu, Memidik'ten oraya gidip onun ne olduğuna bakmasını ister. Fakat hiç kimse ona yaklaşmaya cesaret edemez. Karartının bir tür cin olduğunu düşünen Gömleksizoğlu, gün doğumuyla birlikte onun ortadan kaybolacağını düşünür. Uyumayı başaramayınca yeniden karartının olduğu yere gelir. Karartının, soğuktan titremekte olan Koca Halil olduğunu fark eder. Onu alıp diğerlerinin yanına götürür.

Meryemce'nin Köyde Bırakılması ve Ailesinin Yola Çıkması Sabahın erken saatlerinde uyanmış olan Elif, evde kalmış olan unla akşama kadar yufka açar. Onların Çukurova'ya gideceğini anlayan Meryemce, gururundan dolayı ağzını açıp herhangi bir şey söylemez. Gece istirahate çekildikten sonra, Uzun Ali ve Elif yanlarında götürecekleri öteberileri toplarlar. Elif, Meryemce'nin uyuyup uyumadığını kontrol ettikten sonra onun koinundaki çocukları yavaşça alır. Uyanan çocuklar keçileri yolculuk için hazırlarlar. Ardından yola çıkılır. Onların gittiğini fark eden Meryemce, Uzun Ali'yle Elif'i ayıplar. Köyde bir başına bırakılmıştır. Yolculuk sırasında Uzun Ali, annesini köyde bırakmış olmaktan dolayı sürekli vicdan azabı yaşar. Babaannelerinin olmadığını fark eden çocuklar geri dönüp onu almak isterler. Meryemce'nin köyde bırakıldığını öğrendiklerinde çocuklar ağlamaya başlarlar. Bir süre sonra Meryemce hiddetlenerek, Çukurova'ya doğru yola koyulur. Fakat bir süre sonra dizlerinin bağı çözülür ve yere kapaklanır.

Memidik'in Cinayet İşlemesi Gece karanlığında öldürmüş olduğu adamın cesedini tarlada sürükleyen Memidik, bir akarsuyun kenarına gelir. Ölüyü uzun süredir sürüklediği bellidir. Cesetten akmış olan kan toprağın üzerinde kabuklaşmış ve cesedin üzerinde sinekler uçuşmaya başlamıştır. Memidik, öldürdüğü kişinin Muhtar Sefer olup olmadığı konusunda şüphelidir. Akarsuyun kıyısında diz boyu derinliğinde bir çukur açar. Ölüyü çukura gömer. Ardından mezarın başında bir süre oturur.

Uzun Ali ve Ailesinin Süleymanlı Yokuşuna Varması Ormanda gecelemiş olan Uzun Ali ve ailesi, sabah erken saatlerde uyanırlar. Elif Hasan'ın ortadan kaybolmuş olduğunu fark etmiştir. Ummahan onun kiraz dalı toplamaya gittiğini bilmektedir. Uzun Ali Hasan'ı aramaya başlar ve ona seslenir. Uzun Ali'nin, köyde bırakmış olduğu annesi aklına gelir ve bundan dolayı üzülür. Kısa süren bir arayışın ardından Hasan, sırtındaki ağır kiraz dalı yüküyle görünür. Uzun Ali Hasan'a, kimseye haber vermeden ortadan kaybolduğu için fırça atar. Aile çorba içip dinlenir. Yarın şafakla birlikte Süleymanlı yokuşu tırmanılacaktır.

Memidik'in Muhtar Sefer'i Öldüremediğini Öğrenmesi ve Uzun Ali'nin Tarlaya Varması Yalaklılar, istinasız her gün pamuk toplamakla uğraşmaktadırlar. Memidik'inse aklında yalnızca işlemiş olduğu cinayet vardır. Öldürdüğü kişinin Muhtar Sefer olup olmadığını anlamaya çalışmaktadır. Hatta cinayeti işlediğinden bile bir an için emin olamaz. Her şey ona bir kabus gibi görünür. Kır İsmail'in kızı başka erkeklerle beraber olmaya başlamış ve bütün köylüler bunun üzerine konuşmaktadırlar. Köyün erkekleri arasında onunla yatmayan neredeyse hiç kimse kalmamıştır. Memidik de ilk cinsel deneyimini Delice Bekir'in karısıyla yaşar. Geceleri tarlada seviştikten sonra Ceyhan Nehri'nde yıkanır. Köylülerin ve Memidik'in şehvet duyguları detaylı bir şekilde betimlenir. Zehra'ya aşık olan Memidik, onunla konuşmaya hatta ona yaklaşmaya bile cesaret edemez. Bir gün Memidik, pamuk toplamakta olan Zehra'nın yanına gider ve ona yardım eder. Bir süre sonra Memidik'in yüzü bembeyaz kesilir. Muhtar Sefer'i gören Memidik kimi öldürmüş olduğunu merak eder. Onu gördükten sonra gerçekten cinayet işleyip işlemediğinden şüphe etmeye başlar. En sonunda Uzun Ali ve ailesi

Çukurova'ya varır. Meryemce'yi göremeyen Yalaklılar, onun öldüğünü veya Uzun Ali tarafından öldürüldüğünü sanırlar. Hasan, toplamış olduğu kiraz dallarını satarak kibrit almıştır.

Uzun Ali'nin Suçlanması ve Memidik'in Korkusu Kemik gibi sert olan sivrisinekler, pamuk toplayan ırgatları bir türlü rahat bırakmazlar. Yalaklılar, sivrisineklerden korunabilmek için çeşitli yollara başvururlar. Yaktıkları ateşler sayesinde kısa süreliğine de olsa sivrisineklerden kurtulabilen Yalaklılar, bu sefer de sıcakla baş etmek zorunda kalırlar. Uzun Ali'nin yanına gelen Koca Halil, Meryemce'ye ne olduğunu sorar. Uzun Ali Koca Halil'e, Meryemce'nin köyde kalmak istediğini söyler. Koca Halil Meryemce'nin öldüğünü sanır. Memidik, Muhtar Sefer'in konuşmalarına kulak misafiri olur ve öldürdüğü kişinin Şevket Bey olduğunu öğrenir. Sakladığı yerde cesedin bulunmasından korkan Memidik, onu başka bir yere saklamaya karar verir. Cesedi gömdüğü yerden çıkararak Memidik, onu başka bir yere taşır. Memidik Şevket Bey'in cesedini bir kuyuya atar ve oldukça çaresizdir. Sabah saatlerinde Durmuş'la konuşan Memidik, bir tanıdığının cinayet işlediğini ve onu nereye saklaması gerektiğini sorar. Durmuş Memidik'e, cesedin kuyuda mutlaka bulunacağını ve onun oradan çıkarılıp başka bir yere götürülmesi gerektiğini söyler. Yalaklıların yanına bir tarla sahibi gelir. Onlardan tarlasında çalışmalarını ister. Yalaklıların çalışacakları yeni tarla çok fazla ürün vermiştir. Uçsuz bucaksız bir pamuk tarlasında çalışacak olmaktan mutlu olurlar. Gece vakitlerinde uyuyamamış olan Uzun Ali, tarlada dolaşmaya çıkar. Birisinin soluk seslerini duyar ve sesi takip eder. Uzun Ali, Memidik'le Delice Bekir'in karısını sevişirken görür. Bir süre onları izledikten sonra yakalanabileceğini düşünerek oradan ayrılır. Koca Halil Uzun Ali'ye, Meryemce'ye ne olduğunu ve Çukurova'ya neden inmediğini sorar. Uzun Ali Koca Halil'e her şeyi olduğu gibi anlatır. Meryemce'nin ölmediğini öğrenen Koca Halil rahatlar. Fakat Koca Halil Uzun Ali'yi, köyde yalnız başına bırakılmış olan Meryemce'nin Muhtar Sefer tarafından öldürülebileceğini söyler. Meryemce'nin yaşadığını öğrenen Koca Halil almış olduğu habere çok sevinmiştir. Koca Halil Uzun Ali'ye, herkesten çok çalışıp on beş gün içinde köye dönmesi gerektiğini aksi halde annesinin ölebileceğini söyler. Memidik Anakız'la, Taşbaşıoğlu ve Muhtar Sefer hakkında konuşur. Memidik Taşbaşıoğlu'nun gerçekten ermiş olduğuna inanmaktadır. Muhtar Sefer'i öldürmeyi başaramadığı için kendisine kızar ve onu bir an önce öldürmesi gerektiğini düşünür. Uzun Ali canını dişine takarak pamuk toplamaya başlamıştır. Onun herkesten çok pamuk topladığını gözlemleyen Gömleksizoğlu, Uzun Ali'yi kıskanır. Bir ailenin toplayabileceği pamuk miktarını, Uzun Ali tek başına toplamıştır. Uzun Ali'nin çok fazla pamuk toplamış olmasına sinirlenen Gömleksizoğlu, onu Meryemce'yi öldürmekle itham etmeye başlar. Gömleksizoğlu bu düşüncesini Delice Bekir'le paylaşır. Uzun Ali'nin kendi çocukları bile Meryemce'nin öldürüldüğünü düşünmektedirler. Pamuk toplamakla uğraşan çocuklar bir yandan Meryemce için üzülürler. Ummahan Meryemce için ağıt yakar. Babasının tutuklanmasından korkan Hasan, Ummahan'ı susturur. Şevket Bey'i arayan birkaç atlı, tarlalarda iz sürmektedirler. Zalaca Kadın, Şevket Bey'in öldürüldüğünü rüyasında gördüğünü söyler. Atlıların yanında Muhtar Sefer de vardır. Memidik onu görünce çok öfkelenir. Onu öldürmeyi başaramadığı için çok üzgündür. Memidik, ölüyü nereye saklayacağına bir türlü karar verememiştir. Kuyunun üzerinde kartallar uçmaya başlamıştır. Bundan dolayı Memidik, atlıların yakın zamanda cesedi bulacaklarını düşünmektedir. Memidik Durmuş'a, atlıların cesedi bulabilip bulamayacaklarını sorar. Durmuş'a göre kuyuya saklanmış olan cesedin bulunması an meselesidir. ırgatlar pamuk toplamaya devam etmektedirler. Uzun Ali var gücüyle çalışmaktadır. Endişe duymaktan yılmış olan Memidik Delice Bekir'in karısının yanına gider. İkili girdikleri çadırda sevişirler.

Cinayetin Araştırılması ve Memidik'in Tedirginliği On beş jandarma ve altı polisten oluşan bir ekip, ikinci vakitlerinde binmiş oldukları kamyonlarla, ırgatları sorgulamak için tarlaya gelmişlerdir. Üsteğmen, ırgatlardan yaptıkları işi bırakmalarını ve kendisini takip etmelerini istemiştir. Meryemce'nin öldüğünü düşünen Yalaklılar, jandarmaların Uzun Ali için geldiklerini düşünürler. Kendisini işe kaptırmış olan Uzun Ali, Üsteğmen'in emrini duymamıştır. Üsteğmen onun yanına gelir ve göğsüne vurur. Uzun Ali Üsteğmen'den özür diledikten onu takip eder. Yapılan incelemeler sonucunda, Şevket Bey'in izi Yalaklıların çalıştığı tarlaya kadar takip edilmiştir. Kuyunun etrafında kartallar uçmaya devam etmektedirler. Memidik jandarmaların, kartalları görmemelerini umar. Üsteğmen ilk olarak Uzun Ali'yle görüşür. Meryemce'den dolayı sorgulandığını düşünen Uzun Ali, onu öldürmediğini ve onun köyde olduğunu söyler. Üsteğmen Uzun Ali'ye Şevket Bey'i sorar. Uzun Ali Çukurova'ya geç indiğini ve onu hiç görmediğini söyler. Ardından Gömleksizoğlu sorgulanır. Gömleksizoğlu Üsteğmen'e, Uzun Ali'nin Meryemce'yi öldürdükten sonra Çukurova'ya geldiğini söyler. Uzun Ali'yle ilgili çeşitli ithamlarda bulunur. Üsteğmen Gömleksizoğlu'na Şevket Bey'i sorar. Gömleksizoğlu Şevket Bey'in tarlaya hiç gelmediğini söyler. Yalaklılardan biri, Şevket Bey'in ölümünden dolayı Koca Halil'i suçlar. Koca Halil'in elleri bağlanır. Fakat bir süre sonra Yalaklılar, onun cinayet işleyemeyeceğini söyleyince elleri çözülür. Zalaca Kadın Üsteğmen'e gördüğü rüyayı anlatır. Şevket Bey'i burada bulamayacaklarını düşünen

jandarmalar, tarladan ayrılırlar. Memidik ucuz kurtulmuştur. Gece vakitlerinde cesedi almak için kuyuya gider. Kuyunun duvarına oturmuş olan bir adam görür. Memidik bu kişinin Taşbaşoğlu olduğunu düşünür. Memidik görmüş olduğu adamın yanına oturur.

Uzun Ali'nin Endişesi ve Muhtar Sefer'in İntikam Planları Zaman ilerledikçe Yalıklılar, Uzun Ali'nin Meryemce'yi öldürmüş olmasından başka hiçbir şey konuşmaz olurlar. Bir süre sonra köylülerin bulunmuş oldukları ithamlara Uzun Ali bile inanır hale gelir. Gece yarısı Elif'le konuşan Uzun Ali, Meryemce'nin ölmüş olup olmadığını ona sorar. Elif Uzun Ali'ye, çıkan dedikoduları duymadığı sürece Meryemce'nin kendisine zarar vermeyeceğini söyler. Yalıklıların Uzun Ali'ye bu kadar çok saldırıyor olmalarının nedeni, onun çok fazla pamuk topluyor olmasıdır. Yalıklılar Uzun Ali'yi kıskanırlar ve onun kuyusunu kazmaya başlamışlardır. Meryemce'nin köye kaçmış olan tavukları yakalayıp yiyerek ve yalabuk toplayarak hayatta kalabileceğini düşünürler. Meryemce'ye otuz gün kadar yetecek yufka da bırakılmıştır. Uzun Ali'nin en çok istediği şey bir an önce köydeki annesine kavuşmaktır. Elif Uzun Ali'ye, Çukurova'da işleri bir an önce bitirip köye geri dönmeleri gerektiğini söyler. Aksi takdirde Meryemce'nin ölmesi durumunda köylüler onları suçlayacaklardır. Ateşin başında gece nöbeti tutmaya zorlanmış olan Memidik, kuyunun üzerinde dolaşan kartalları izlemektedir. Memidik, kuyuya sakladığı ölünün başkaları tarafından bulunmasından çok endişelenir. Geçen gece kuyunun duvarında gördüğü adamın, cesedi görüp görmediğini düşünerek tedirgin olur. Cesedi başka bir yere taşınması gerektiğinin farkındadır. Uzun Ali'nin Meryemce'yi öldürdüğüne yönelik dedikoduları Muhtar Sefer yaymaktadır ve Yalıklıları Uzun Ali'ye karşı doldurur. Yalıklılar, Uzun Ali ve Taşbaşoğlu yüzünden Muhtar Sefer'le konuşmamaktadırlar. Fakat onun söylediklerini dinlerler. İkiliden intikam almak isteyen Muhtar Sefer, Meryemce'yi öldürüp suçun Uzun Ali'nin üzerinde kalmasını planlar. Muhtar Sefer, Uzun Ali ve Taşbaşoğlu'ndan alacağı intikam için yaşamaktadır. Onların yüzünden Muhtar Sefer'in eşleri ve çocukları bile, onunla konuşmamaktadırlar. Muhtar Sefer, köyde tek başına olan Meryemce'yi öldürerek Uzun Ali'den intikam almaya yemin eder.

Meryemce'nin Ölümüyle İlgili Uydurulan Hikayeler Yalıklıların gözü, Elif ile Uzun Ali çiftinin üzerindedir. Pamuk toplayan Elif, kozaların altında domates salkımları görür. Ne zaman salkımlardan domates almaya yeltense, ondan önce başka bir köylü davranır ve onun almak istediği domatesi alır. Elif domates almayı başaramaz. Neyse ki Hasan akşam yapacakları bulgur pilavı için birkaç tane domates toplamayı başarmıştır. Köylüler, Uzun Ali'nin Meryemce'yi nasıl öldürdüğüne yönelik komplo teorileri uydurmaya başlamışlardır. Zalaca Kadın, asker kaçağı olan Satılmış'ın köye indiğinde, Uzun Ali'yi Meryemce'yi Çilikbuydur deresinde boğarken görmüş olduğunu söyler. Bir diğer kişi, Meryemce'nin Uzun Ali tarafından perili mağaraya götürüldüğünü ve bir ağaca bağlanarak ölüme terk edildiğini söyler. Bir başkasıysa, Vurgun Ahmet'in Meryemce'yi bağlayıp yerde sürüklediğini ve onu kırbaçlayarak öldürdüğünü söyler. Bir diğer iddiaysa, Meryemce'nin mezarlığa bırakıldığı ve korkudan orada öldüğüdür. Yalıklıların anlattığı hikayeler Uzun Ali'nin kulağına da gelir. Paranoyaya kapılan Uzun Ali, annesinin gerçekten ölmüş olmasından ve köylülerin haklı çıkmasından korkar. Uzun Ali, annesinin durumunun iyi olduğunu hayal eder ve böylece kendisini rahatlatır.

Meryemce'nin Öldürülmesi İçin Ömer'in Gönderilmesi Ömer'le birlikte kuytu bir köşeye gelmiş olan Muhtar Sefer, kendi kendisine söylenmektedir. Ömer'e, zamanında Taşbaşoğlu'nu öldürmüş olsaydı başlarına bu felaketlerin gelmemiş olacağını söyler. Muhtar Sefer Ömer'e, zedelenmiş olan itibarının kurtarılması gerektiğini ve ne Yalıklıların ne de Çukurovalıların onunla konuşmadıklarını, buna daha fazla dayanamayacağını söyler. Taşbaşoğlu'nun gerçek bir ermiş olduğuna inanan Ömer de, Muhtar Sefer'le konuşmamaktadır. Muhtar Sefer, Taşbaşoğlu'nun ermiş olamayacağını söyleyerek Ömer'i sinirlendirir. İçine düşmüş olduğu durumu kendisini acındırarak iyice anlattıktan sonra Muhtar Sefer, ondan köye gidip Meryemce'yi öldürmesini ister. Karşılığında da Ömer'e birçok şey vermeyi teklif eder. Muhtar Sefer, kimsenin onu fark etmeyeceğini ve hemen köye gidip işi halledip geri dönmelerini söyler.

Hasan ile Ummahan'ın Saflığı ve Memidik'in Telaşı Artık Uzun Ali'nin her hareketi, Yalıklıları daha fazla rahatsız etmeye başlamıştır. Günlük mesaisini tamamlamış olan Uzun Ali, eşinin yanına gelmiştir. Aile domatesli bulgur pilavlarını yer. Taşbaşoğlu'nun eşi onlara yakın olan bir yerde ağıt yakmaktadır. Geçen sene Hasan ile Ummahan, ırmağın kenarındaki bir böğürtlenlikte, bir kuş yuvası görmüşlerdir. Kuşun yavrularını görme umuduyla annelerinden izin alıp oraya doğru yola çıkarlar. Yolculuk sırasında iki kardeş, Memidik'in koşarak bir yere gittiğini görürler. Bir süredir Memidik'i sürekli bir yerlere koşarken görmektedirler. Hasan ile Ummahan Memidik'i takip ederler ve kuyuya gelirler. Kuyuya yaklaştıkça keskin bir koku almaya başlarlar. Memidik, kuyunun içine bir süre baktıktan oraya girer. Bir süre sonra geri çıkar. Kuyunun içinde ne olduğunu merak eden Hasan, oraya gidip onun içine

bakar. Fakat kuyunun içinde kendi yansımasından başka bir şey göremez. Kokuya daha fazla dayanamayınca kuş yuvasını görmek için yola devam ederler. Yavrular yuvada yoktur. Onları yılanların yemiş olduğunu düşünürler. Ummahan, kuşların yılanlar tarafından yenilmiş olmasına çok üzülür. Yılanların kuşları yemelerini istemez ve birilerinin onlara engel olmasını ister. Hasan Ummahan'a, doğadaki düzenin böyle olduğunu söyler. Fakat bir başka koyaktaki yuvada yavruların olduğunu görürler ve mutlu olurlar. İki kardeş, babaanneleri olan Meryemce'nin ne durumda olduğunu merak ederler. Bir an önce köye dönülmesi gerektiğinin onlar da farkındadırlar. Taşbaşoğlu emmine özenen Hasan, onun gibi Kırklara karışmak ve dertlerine çözüm bulmasını ister.

Koca Halil'in Meryemce'yi Kurtarma Planı Uzun Ali'nin bir an evvel köye dönebilmesinin yolunu düşünen Koca Halil'in aklına bir fikir gelir. Gece vakitlerinde uyuyan ırgatların arasından geçerek Uzun Ali'yle Elif'i uyandırır. Onları kuytu bir yere çektikten sonra planını anlatır. Gece vakitlerinde bütün ırgatlar derin uykuya daldıklarında, tarlaya girip pamuk toplayacaklardır. Çuvallara doldurulacak olan pamuklar Uzun Ali'nin öbeğine dökülecek ve şafak sökmeden önce yeniden yataklarına gireceklerdir. Bir gecede toplayacakları pamuk miktarı onlara birkaç gün kazandıracaktır. Uzun Ali Koca Halil'in fikrini beğenir fakat ırgatlara yakalanıp öldürülünceye kadar dövülmekten korkmaktadır. Aynı zamanda yapılması planlanan şey hırsızlıktır. Koca Halil Uzun Ali'nin bu fikri hemen kabul edeceğini düşündüğü için hayal kırıklığına uğramıştır. Koca Halil Uzun Ali'ye kızar ve ona istediğini yapmasını söyler.

Meryemce'nin Yalnızlığı Yalak köyünde tek başına kalmış olan Meryemce, Çukurova yönüne dönüp oturmuş ve Taşbaşoğlu'nun, Vurgun Ahmet'in ya da herhangi bir köylünün gelmesini beklemektedir. Meryemce, Çukurova'yı ve Çukurova'da çalışan insanları hayal etmektedir. Oğlunu gözlerinin önüne getirir. Yalaklıların ona Çukurova'da nasıl davrandıklarını tahmin eder ve ölmesi durumunda başına gelebilecek felaketlerin hepsini öngörür. Oğlu için üzülen Meryemce, onların bir an evvel dönmeleri için dua eder. Sanılanın aksine Meryemce'nin gıda stoku iyi durumdadır. Elif'in yapmış olduğu yufkalara daha hiç dokunmamıştır. Çukurova'da sefalet çeken ailesi için üzülür. Meryemce'nin ihtiyacı olan tek şey konuşabileceği bir insandır. Yalaklılar döndüğünde yeminini bozup herkesle konuşmaya söz verir. Ahırda saklanan bir horozu yakalamaya çalışan Meryemce başarısız olur. Ardından Vurgun Ahmet'i bulmak umuduyla perili mağaraya gider. Meryemce ona ihtiyacı olduğunu haykırır ve onu çağırır. Fakat hiç kimse ona yanıt vermez.

Memidik'in Cesedi Yakmak İstememesi Kartalların kuyunun üstünde uçmalarından rahatsız olan Memidik, bir gece kuyuya gider. Ceset kokusundan dolayı kustumak için kendisini zor tutarak ölüyü kuyudan çıkarır. Bir araya getirdiği harmanları ateşe veren Memidik, cesedi ateşin içine atar. Cesetten kurtulduğu için sevinirken onu ateşin içinden geri çıkarır. Cesedinin yanacak olması düşüncesine katlanamaz. Ardından uyanmış olan köylülerin yanına döner.

Uzun Ali'nin Tarladan Pamuk Çalması Son birkaç gündür Koca Halil Uzun Ali'yi, şafak sökmeden önce tarlaya gidip pamuk toplamak konusunda ikna etmeye çalışmıştır. Fakat Uzun Ali her seferinde onu geri çevirmiştir. Son gelişinde Koca Halil, onu tarlaya götürmeye kesin olarak karar vermiştir. Onu kolundan tutup tarlaya götürmek ister. Uzun Ali, yapacakları için hırsızlık olacağını söyleyerek onun teklifini reddeder. Bunun üzerine Koca Halil, yeryüzündeki bütün canlıların hırsız olduklarını, hırsızlığın kutsal bir iş olduğunu ve Halil İbrahim'in bile hırsız olduğunu söyler. Ayrıca ihtiyaç duydukları kadar pamuk toplayıp bir an önce köye döneceklerdir. Uzun Ali'yle Elif, Koca Halil'le birlikte tarlaya giderler ve pamuk toplamaya başlarlar. Tarlanın bazı yerlerinde birkaç karartının dolaştığını fark ederler. Onlar gibi gece pamuk toplayan başkaları da vardır. Pamuklar toplanır ve şafak sökmeden önce çuvallar Uzun Ali'nin öbeğine dökülür. Ökkeş Dağkurdu, hacca gidebilmek için geceleri pamuk toplamaktadır. Muhtar Sefer de eşlerine ve çocuklarına geceleri pamuk toplatmaktadır. Koca Halil Meryemce'ye yardım ettiği ve onun hayatta olduğunu öğrendiği için mutludur. Uzun Ali de Meryemce'yi düşünür ve köye dönmek için elini çabuk tutmak ister. Irgatların işbaşı yaptıklarını gören çift, yataklarından kalkıp yeniden pamuk tarlasına giderler.

Yalaklıların Uzun Ali'yi Suçüstü Yakalama Planı Yalaklılar Uzun Ali'nin gece pamuk çaldığını öğrenmişlerdir. Aslında herkes pamuk çalmaktadır fakat Uzun Ali'yi kıskanan köylüler yalnızca ona öfkelenirler. Muhtar Sefer; Apti, Bekçibaşı ve Vicikvicik'le konuşur. Onlardan, köylüleri Uzun Ali'ye karşı kışkırtmalarını ve Uzun Ali'yi suçüstü yakalayarak onu Yalaklılara linç ettirmelerini ister. Uzun Ali, üzerindeki öfkeli bakışları fark eder. Uzun Ali bir şeylerin ters gittiğini sezer. Şevket Bey'i görmüş olan Memidik, mezarın üzerinde uçan kartalları izlemektedir. Kartalların mezarın tepesinde ne yaptıklarını anlayamamış ve onlardan korkmaya başlamıştır. Koca Halil Memidik'in yanına gelerek kartalların neden geceleri uçtuklarını anlatır. Yaşlı kartalların havada süzülerek nasıl öldüklerine

değiner. Dinlenmeye çekilmiş olan ırgatlar, Uzun Ali'nin şafak sökmeden önce tarlaya gidip pamuk toplamasını beklemektedirler. Uzun Ali'nin suçüstü yakalanacağını bilen diğer geceler tarlaya gitmemişlerdir. Her zamanki saatte Koca Halil, Uzun Ali'nin yanına sürünerek gelir ve onu uyandırır. Onu köylülerin planından haberdar eder ve bir süre geceleri pamuğa çıkmamaları gerektiğini söyler. Ardından uyurlar. Uzun Ali'nin uyanmadığını gören ırgatlar boşu boşuna bekledikleri için sinirlenirler. Günün aydınlanmasıyla birlikte tarlaya gidilir. Bütün ırgatlar Uzun Ali'ye öfkeyle bakmaktadır. Koca Halil Uzun Ali'yi alıp uzak bir yere götürür.

Memidik'in Cinayet İşlediğini İtiraf Etmek İstemesi ve Bundan Vazgeçmesi Karakola gidip Şevket Bey'i öldürdüğünü itiraf etmek isteyen Memidik yola çıkar. Mezarın etrafında hala kartallar uçuşmaktadır. Şevket Bey'in üç karısı ve altı çocuğu vardır. Bunlardan dördü İstanbul'daki özel okullarda okumaktadırlar. Şevket Bey üç karısını da boşadıktan sonra kendisini işine vermiştir. Büyük bir çiftliğin sahibidir. Traktör makinistlerinden biri olan Nevzat'ı, kan iştineye kadar dövmüş olduğu için jandarmalar onun Şevket Bey'i öldürmüş olduğundan şüphelenirler. Karakol komutanının odasına sürekli birileri girip çıkmaktadır. Şevket Bey cinayetinin sorgulamaları devam etmektedir. Havanın yağmurlu olmasından ve korkusuna hakim olmadığından dolayı Memidik, itirafta bulunmaktan vazgeçer ve geri döner.

Ömer'in Yalak'a Doğru İlerlemesi ve Gelecek Hayalleri Savrun çayını geride bırakmış olan Ömer, yağmurlu havada sele ve fırtınaya karşı yürüyerek Yalak köyüne doğru ilerlemektedir. Meryemce'yi öldürdükten sonra Muhtar Sefer'den alacağı parayı ve Bedriye'yle yapılacak olan düğününü düşünür. Ömer Meryemce'yi sevmektedir ve ona saygı duymaktadır. Fakat hayallerine ulaşması için onu öldürmesi gerekmektedir. Taşbaşoğlu'nu ve Uzun Ali'yi düşünen Ömer, köylülerin onlara sırf iş olsun diye kızdıklarını bilmektedir. Ömer Meryemce'nin ölmüş olmasını diler. Onu öldürmek istememektedir fakat Bedriye'ye kavuşabilmesinin tek yolu budur. Kel Aşık'ın saz çalıp türkü söyleyeceği düğünlerini düşünerek kendisini cesaretlendirir.

Uzun Ali'nin Linç Edilmesi Epeyce sıcak bir havada pamuk toplamaya devam eden ırgatlar Uzun Ali'nin hareketlerini izleyip dalmaktadırlar. Uzun Ali de onların hareketlerini fark edince çalışma temposunu yavaşlatır. Herkesin gözü Uzun Ali'nin üzerindedir. Kuzeyden bir yel eser. Bir süre sonra da yağmur yağmaya başlar. Tarladaki bütün pamuklar ziyan olmak üzeredir. Kollarını iki yanına açan Uzun Ali'ye Koca Halil engel olur. Koca Halil Uzun Ali'yi hareketlerine dikkat etmesi konusunda uyarır. Yalaklıların baskılarına daha fazla katlanamayan Uzun Ali, Ceyhan Nehri'ne doğru yürümeye başlar. ırgatlardan biri onun kaçmaya çalıştığını bağıarak söyler. Peşinden koşan köylülere yakalanan Uzun Ali öldüresiye dövülür. Kısa bir süre sonra kalabalık dağılır. Koca Halil onun nabzını kontrol eder. Uzun Ali yaşıyordur. Gömleksizoğlu ve Koca Halil açmış oldukları alaçığa Uzun Ali'yi götürürler ve onu yatırıp ona çorba içirmeye çalışırlar.

Memidik'in Cesetten Kurtulması ve Sanrılar Görmesi Yağmurlu havada mezarı kontrol etmek isteyen Memidik yola çıkar. Mezara ulaştığında çukurun açılmış ve cesedin gitmiş olduğunu fark eder. Yağan yağmurla birlikte Ceyhan Nehri taşmış ve cesedi alıp götürmüştür. Memidik, cinayeti itiraf etmediği ve cesetten kurtulduğu için çok sevinir. Yağmurdan korunmak için yakınlardaki bir köye sığınır. Bir ateş yakıp yemek yer. Bir süre sonra Taşbaşoğlu'yla konuşmaya başlar. Taşbaşoğlu Memidik'e, Şevket Bey'in ölmesi gerektiğini ve onu kendisinin ona öldürmüş olduğunu söyler. Taşbaşoğlu Memidik'e Muhtar Sefer'i öldürme görevini verir. Onun öldürülmesini istediğini ve sorumluluğun kendisine ait olduğunu söyler. Memidik Taşbaşoğlu'nun isteklerini mutlulukla kabul eder. Ardından Taşbaşoğlu bir ışık huzmesi içinde Akdeniz'e doğru çekilir. Memidik Yalaklıların yanına döner. Annesi geç kaldığı için ona kızar. Memidik Taşbaşoğlu'nu yeniden gördüğünü söyler. Bunu duyan köylüler şaşkınlık içinde kalırlar.

Pamukların Ziyana Olması ve Taşbaşoğlu Efsanesinin Yeniden Canlanması Memidik'in anlattığı hikayeden etkilenmiş olan Yalaklılar gece rahat uyuyamazlar. Kafasını kurcalayan şüphelere daha fazla dayanamayan Kel Aşık, Memidik'i uyandırır ve ona ne gördüğünü sorar. Bir süre duraklayıp zihnini toparlayan Memidik onlara Taşbaşoğlu'nu nasıl gördüğünü ve Yalaklılara verdiği iletileri anlatır. Onun hikayesini dinleyen herkes umutlanır ve Taşbaşoğlu'nun geri dönüp adaleti tesis edeceğine inanırlar. Yağmurun yağmasıyla birlikte Yalaklılar yeniden zor duruma düşmüşlerdir ve kendilerine bir kurtarıcı aramaktadırlar. Memidik Uzun Ali'nin yanına gider. Ona geçmiş olsun dileklerini iletir köylülerin ikiyüzlülüğüne kızar. Uzun Ali'ye saldırmış olanlar ondan tek tek özür dilerler ve hatalarını kabul ederler. Uzun Ali onların neden böyle değiştiklerini anlayamaz. Onlar tarafından öldürüleceğini

düşünür. Yalıklılara söverek gelen Koca Halil, Uzun Ali'den helallik istedikten sonra Yalıklıların arasından ayrılır. Çıplak ayaklarıyla Ceyhan Nehri'nin kıyısında ilerler.

Taşbaşıoğlu'nun Geri Dönmesi ve Yalıklıların Onun Gerçek Taşbaşıoğlu Olduğuna İnanmamaları Jandarmalardan kaçtıktan sonra Buyuklar mağarasına saklanmış olan Taşbaşıoğlu soğuktan bayılmıştır. Onu takip etmiş olan köpek mağaranın içine girer. Mağaranın içinde, ateş yakıp dinlemekte olan çoban Ese vardır. Köpek onu kıyafetinden yakalayıp dışarıya çıkarmak ister. Dışarıda birisinin olduğunu anlayan Ese köpeği takip eder. Mağaradan çıktıktan sonra Ese, soğuktan donmak üzere olan Taşbaşıoğlu'nu görür. Onu mağaranın içine alır ve ateşin yanına yatırır. Ese, ısındıkça buzları çözülen adamı tanır. Onu alıp kendi köyü olan Yerlicik'e götürür. Köyün en itibarlı şahsiyeti olan Ümmet Ağa'nın evinde misafir edilir. Ümmet Ağa'ya gelen insanlar ona niyazda bulunmaya başlarlar. Kısa bir süre sonra Taşbaşıoğlu'nun Yerlicik köyünde olduğu duyulur ve evin önünde hastalar kuyruk olmaya başlarlar. Onun köye gelişıyle ilgili birçok efsane uydurulur. Yeniden yakalanmaktan korkan Taşbaşıoğlu, bir gece köyden ayrılır. Akdeniz kıyısındaki bir köye gelen Taşbaşıoğlu, bir ağanın yanında seyislik yapmaya başlar. Pamuk toplama zamanı geldiğinde ailesini ve köylüleri görmek için Çukurova'ya inmek ister. Yaşadığı iç çatışmanın ardından Çukurova'ya iner. Yalıklıların çalıştığı tarlayı bulur fakat onların karşısına çıkmaya cesaret edemez. Defalarca oradan uzaklaşmaya karar verir fakat her seferinde tarlaya geri döner. Köylülerin onunla alay etmesinden korkmaktadır. Köylüleri gizlice dinlerken eşinin sesini duyar. Artık daha fazla saklanmaya dayanamaz ve köylülerin karşısına çıkar. Yalıklılar onunla göz göze gelmekten kaçınırlar. Muhtar Sefer ise ona nefretle bakmaktadır. Taşbaşıoğlu eşinin karşısına dikilir fakat onun ağzından tek bir kelime bile alamaz. Akşam olunca yataklarına girerler. Taşbaşıoğlu çocuklarıyla uyur. Taşbaşıoğlu'nun eşı, karşısındaki adamın kocasının donuna girmiş başka birisi olduğunu düşünür. Eşinin öldüğüne, onun Kırklara çekildiğine ve kandırıldığına inandığı için uyumakta zorlanır. Gerçek Taşbaşıoğlu tarafından bir yabancıyla sınıandığına inanır. Köylüler de, tarlaya gelmiş olan Taşbaşıoğlu'nun gerçek olduğuna inanmazlar. Muhtar Sefer Taşbaşıoğlu için korkunç şeyler planlamaktadır.

Taşbaşıoğlu'nun İli Görmesi Fakat Onu Yalnızca Hasan'ın Anlaması Gün geçtikçe Memidik'e daha fazla aşık olan Zeliha, onun kendisinden neden uzak durduğunu anlayamamıştır. Çukurova'nın yakıcı sıcağında çalışan ırgatlar, yağmur yüzünden topraklanmış olan pamukları temizlemektedirler. Sıcaktan ve yağmurdan dolayı yorgun düşmüş olan Yalıklılar, biraz umutsuzluğa da kapılmışlardır. Taşbaşıoğlu, pamuk toplayan eşine yardım etmektedir. Taşbaşıoğlu'nun yanına gelen Muhtar Sefer, Yalıklıların onun ve kendisinin hakkında gerçekte ne düşündüklerini anlatır. Muhtar Sefer'e göre Taşbaşıoğlu, kendisini çok zor bir duruma sokmuştur. Başına gelecek olan felaketlerden sorumlu olmadığını söyler. Muhtar Sefer'in ardından Vicikvicik, Taşbaşıoğlu'nun karşısına çıkıp onu herkesin önünde rezil eder. Onun ermişliğiyle dalga geçer fakat bir yandan soğuk terler dökmektedir. Taşbaşıoğlu'ndan hiçbir karşılık alamayan Vicikvicik yere tükürüp Ceyhan kıyısına gider. Bir taşın üzerine oturmuş olan Muhtar Sefer, onu beklemektedir. Muhtar Sefer ona iyi iş çıkardığını söyledikten sonra bir paket sigara verir. Gömleksizoğlu Taşbaşıoğlu'nun uğramış olduğu hakarete içerler ona haksızlık edildiğini söyler. Gömleksizoğlu, her şeye rağmen Taşbaşıoğlu'na destek olacaklarını ve Taşbaşıoğlu'nun Yalıklıları kurtaracağını söyler. Bütün bunları dile getirmiş olan Gömleksizoğlu, Taşbaşıoğlu tarafından kutsanmayı umut etmektedir. Ardından kara bulutlar görülür ve yağmur öncesi yelleri hissedilir. Kel Aşık Yalıklıları etrafına toplar ve yağmur yağmaması için dua ederler. Dualar bir işe yaramaz ve sağanak bir yağmur başlar. Alaçıklarına giren Taşbaşıoğlu ve eşı, birbirleriyle konuşmamaktadırlar. Taşbaşıoğlu Muhtar Sefer'in söylediklerine takılmıştır. Kendisinin gerçek Taşbaşıoğlu olduğunu söyler. Fakat eşinden herhangi bir yanıt alamaz. Taşbaşıoğlu'na yalnızca Fatmaca Karı inanmıştır. Fatmaca Karı yatalak kızını alıp Taşbaşıoğlu'nun yanına gider. Taşbaşıoğlu, Yalıklılar arasında kendisinin hala ermiş olduğuna inanan insanların olduğuna sevinir. Taşbaşıoğlu, Fatmaca Karı'nın kızı için tanrıya yakarır. Elini kızın başının üstüne koyar ve yüzüne üfler. Hasan da Ceyhan Nehri'nin kenarında Taşbaşıoğlu'yla görüşür. Hasan Taşbaşıoğlu'nu köylüler konusunda uyarır. Taşbaşıoğlu'nun müşkül durumunu gören Hasan, ona kibritlerini verir. Ondaki kibritleri satmasını ve kendisine sigara almasını ister. Taşbaşıoğlu'nun gözleri dolar. Onun halini yalnızca Hasan anlamaktadır.

Memidik'in Zeliha'dan Kaçması ve Taşbaşıoğlu'yla Konuşması Akçasaz bataklığında peşinden koşmakta olan Zeliha'dan kaçan Memidik, Muhtar Sefer'den yemiş olduğu dayağın intikamını almadan ona dokunamayacağını haykırır. Memidik kaçtııkça Zeliha onun peşinden gelmektedir. Yere düşen Memidik'i Zeliha kaldırır. Memidik Zeliha'dan, intikamını alana kadar dokunulmamayı ister. Onu henüz hak etmediğini düşünür. Memidik Zeliha'yla birlikte olmadan önce Muhtar Sefer'den intikamını alarak erkekliliğini geri kazanmalıdır. Ceyhan Nehri'nde yüzmeye başlayan ikili birbirlerine sarılır. Memidik

Zeliha'nın kalçalarını okşar. Zeliha Memidik'e, intikamını alıp erkekliğini geri kazanana kadar onu bekleyeceğini söyler. İkili kıyıya çıkar. Irmağın kenarına çırpılıçplak bir halde uzanmış olan Zeliha'yı Memidik şehvetle izlemektedir. Zeliha Memidik'le sevişebilmek için onu tahrik etmeye çalışır. Fakat Memidik ona daha fazla elini sürmez. Şevket Bey'i arayan atlılar Memidik'in yanına gelirler. Memidik onlara akarsuyun içinde yüzen bir ceset gördüğünü ve üstünde bir sinek bulunun uçtuğunu söyler. Daha sonra Memidik, Taşbaşoğlu ve Kel Aşık'la oturur. Kel Aşık boş kainat türküsünü okumaktadır. Memidik Taşbaşoğlu'na, onu defalarca nasıl gördüğünü anlatır. Fakat Taşbaşoğlu Memidik'i gördüğünü hiç hatırlamamaktadır.

Meryemce'nin Yalnızlığı ve Merhameti Gece yarısı tek başına evin içinde uyumaktan korkan Meryemce, dama çıkmıştır. Gökteki yıldızları izlerken Yalıklılara ve insan sesine ne kadar özlem duyduğunu düşünerek hüzünlenir. Yalnızlığından ve insansızlıktan dolayı sabaha kadar uyuyamaz. Şafak sökmeden önce kısa süreliğine uyuklar fakat horozların ötüşüyle birlikte uyanır. Elif'in yapmış olduğu yufkaları, soğanı katık ederek yemeye başlamıştır. Daha sonra ormana gider ve ağaçlardan yalabuk soyup yer. Uzun süredir peşinde olduğu horozu yakalamak için fikir gelir. Mısır tanelerini bir ipe dizen Meryemce, horozu tuzağa düşürmek ister. İpe bağlanmış olan birkaç tane mısırı yiyen horozu ipi çekerek yakalar. Onu düz bir zemine yatırıp kanatlarından tutar ve bıçağını çeker. Horozla göz göze gelen Meryemce, onun ayaklarına bağladığı ipi çözer ve serbest bırakır. "Horozcuk" diye seslendiği hayvan onun köydeki tek yoldaşdır. Bundan dolayı ona kıyamaz. Birbirleriyle yalnızlıklarını paylaşmışlardır.

Yalıklıların Taşbaşoğlu'yla Dalga Geçmesi Tarlada çalışan Yalıklılar, Memidik sayesinde bir karpuz tarlası bulurlar ve geceleri karpuz çalmaya başlarlar. Tarlada nöbet tutan Bekçi, onları korkutmak için ateş açsa da hiç kimse ona aldırış etmez. Birçok Yalaklı tarladan karpuz çalıp geri döner ve diğerlerinin arasında ziyafet çeker. Ailesini doyurmakta güçlük çeken Taşbaşoğlu, karpuz çalmaya niyetlidir fakat hırsızlığı ermişliğine yakıştıramamaktadır. Karpuz çalan köylüler onunla dalga geçerler. Bunun üzerine Taşbaşoğlu gündüz vakti karpuz tarlasına gider ve öldürülme pahasına çuvalını doldurup geri döner. Onu perişan halde gören Yalıklılar onunla dalga geçerler. Gündüz vakti karpuz çalan tek ermişin Taşbaşoğlu olduğunu söylerler. Muhtar Sefer'in işaret vermesiyle Vicikvicik, Taşbaşoğlu'na saldırır ve onu yerde tekmelemeye başlar. Hastalıktan ve yetersiz beslenmekten güçsüz düşmüş olan Taşbaşoğlu ona karşılık veremez. Vicikvicik onu Yalıklıların önünde bir kez daha küçük düşürür. Hasan Taşbaşoğlu'nu onun elinden kurtarmaya çalışır. Hakaretlerin dozu artınca Yalıklılar da gördükleri manzara karşısında iğrenirler. Yalıklılar Vicikvicik'e söylenmeye başlarlar. Muhtar Sefer Vicikvicik'i durdurur ve onu Taşbaşoğlu'ndan uzaklaştırır. Taşbaşoğlu gibi bir ermişe vurulamayacağını söyleyerek onu iğneler.

Yalaklı Bir Çocuğun Hastalıktan Ölmesi ve Yalıklıların Korkusu Pamuk toplamakta olan babasının yanına giden Hasan, ona Taşbaşoğlu'yla beraber neler konuştuğunu ve onun neler söylediğini anlatır. Konuşulan kişi gerçek Taşbaşoğlu'dur ve Taşbaşoğlu ermiş olduğunu söylemektedir. Oğlunun anlattıklarını dinleyen Uzun Ali, gördükleri kişinin gerçek Taşbaşoğlu olduğunu söyler. Fakat aynı zamanda Kırklara çekilen başka bir Taşbaşoğlu olduğuna inanmaktadır. Geçen sene, doktorların zehirli sıtma olarak adlandırdığı hastalıktan dolayı birçok insan ölmüştür. Yalıklılardan olan birçok çocuk zehirli sıtmaya yakalanmıştır ve ölmek üzeredir. Hastalığın ilacı vardır. Geçen sene ilaç sayesinde birçok insan kurtulmuştur. Fakat bu sene etrafta hiç doktor yoktur. Çocuk kısa bir süre sonra ölür. Köyden bir imam getirilir ve toprağa defnedilir. Yalıklılar bu tarz olaylara alışmışlardır. Bundan dolayı pek üzülmezler. Çocuğun ölümünden sonra Yalıklılar Taşbaşoğlu'ndan yeniden korkmaya başlarlar. Uzun Ali Taşbaşoğlu'yla konuşmaya karar verir. Ceyhan Nehri'nin kıyısında buluşan ikili durum değerlendirmesi yapar. Taşbaşoğlu'nun durumu oldukça kötüdür ve Muhtar Sefer onunla uğraşmaya devam edecektir. Artık Taşbaşoğlu bir ermiş olduğuna köylülerden daha fazla inanmaktadır. Uzun Ali Taşbaşoğlu'na dikkat etmesi gerektiğini söyler. Köylüler süreklilik olarak onun zayıf anlarını kollayacaklardır.

Muhtar Sefer'in Çabalarının Boşa Çıkması Vicikvicik aracılığıyla tezgahlamış olduğu oyunun meyvelerini almak isteyen Muhtar Sefer, Taşbaşoğlu'nun lanetinden kurtulup köylülerle yeniden konuşabilmeyi amaçlar. Yalıklıların pamuk topladığı bir zamanda Muhtar Sefer Vicikvicik'in yanına gelir. Ona Taşbaşoğlu olduğunu iddia eden kişinin gerçek mi yoksa sahte mi olduğunu sorar. Bütün uğraşlarına rağmen Muhtar Sefer ondan hiçbir karşılık alamaz. Onu düğününü yapmamakla ve bir daha hiçbir şey vermemekle tehdit eder. Buna rağmen Muhtar Sefer Vicikvicik'in ağzından hiçbir şey duyamaz. Taşbaşoğlu'nun karşısına öfkeyle çıkan Muhtar Sefer, ölene kadar köylülerin bir daha kendisiyle konuşmayacaklarını söyler ve bundan Taşbaşoğlu'nu sorumlu tutar. Taşbaşoğlu'nun

kendisini oldukça kötü bir duruma düşürdüğü gibi onu da kötü duruma düşürmüş olduğunu söyler. Muhtar Sefer'in bütün bedeni intikam ateşiyle yanar.

Koca Halil'in Meryemce'yi Kurtarmak İstemesi Fakat Başarısız Olması Ceyhan Nehri'nin kıyısında yürüyen Koca Halil'in peşine sarı renkli bir köpek takılmıştır. Koca Halil onu kovmak için elinden geleni yapar fakat köpek onu takip etmekte ısrar eder. Akşam vakitlerinde bir pamuk tarlasına giren Koca Halil çuvalını doldurur. Oradan ayrılacağı sırada bekçilerin etrafta dolaştıklarını fark eder. Uzanmış olduğu toprağa iyice yapışır. Bir arabanın uzun farları onu tamamen ortaya çıkarır. Bekçiler onu fark ederler ve yakalarlar. Koca Halil'in elleri bağlanır ve ertesi sabah köy köy dolaştırılır. Boynuna yular bağlanmış ve sırtında pamuk çuvalı taşıyan Koca Halil, geçtiği her köyün yerlileri tarafından harekete uğrar. İnsanlar onun yüzüne tükürürler ve ellerine ne geçerse ona atarlar. Çukurova'da pamuk hırsızlığı ağır bir suçtur. Koca Halil yürüyemeyecek hale gelene kadar köylerde dolaştırılır. Onun dersini almış olduğunu düşünen bekçiler, Koca Halil'i bir kamyonu bindirirler ve Yalıklıların yanına götürürler. Perişan halde Yalıklıların karşısına çıkan Koca Halil gözyaşlarına hakim olamaz. Uzun Ali'nin karşısına geldiğinde başarısız olduğunu, Meryemce'yi kurtaramadıklarını söyler. Uzun Ali'den, başına gelen bu felaketi Meryemce'ye anlatmamasını ister.

Ömer'in Köye Varması ve Meryemce Tarafından Karşılanması Yalnızlıktan iyice bıkmış olan Meryemce, ormanda mantar toplamaktadır. Topladığı mantarları sepete doldurduğu sırada çok uzaktaki birinin köye doğru ilerlediğini görür. Gözlerine inanmamış olan Meryemce defalarca gözlerini ovuşturur. Tanıyamadığı biri köye doğru yavaş yavaş ilerlemektedir. Gelen kişinin Taşbaşıoğlu ya da Vurgun Ahmet olabileceğini düşünen Meryemce, duaları kabul olduğu için tanrıya hamd eder. Evine giden Meryemce özel günlerde giymeyi alışkanlık haline getirdiği yeşil başörtüsünü giyer ve hızmasını takar. Gelen kişinin iyice yaklaşmış olduğunu görünce ona doğru yürür. Ömer'i tanıyan Meryemce onun boynuna sarılır. Onu çok sıcak bir şekilde karşılar. Eve döndüklerinde Meryemce, Ömer'in ayaklarını yıkar ve daha önce kesmeye kıyamadığı horozu keserek yemek yapar. Ömer Meryemce'nin sevgisi ve ilgisi karşısında şaşkına döner. Bu gece Meryemce'yi öldüreceği ilk defa aklına gelmiştir.

Pamukların Toplanması ve Taşbaşıoğlu'nun Sinanması Uzun bir çalışmanın ardından Yalıklılar, tarladaki bütün pamukları toplamış olmanın iç huzurunu yaşarlar. Yalıklıların her biri, Adil Efendi'ye olan borçlarını ödeyebilecek kadar para kazanmıştır. Tarladaki eşek kozasını bulan Zalaca Karı, tarla sahibi Muttalip Bey tarafından elli lirayla ödüllendirilir. En fazla pamuğu toplamış olan Uzun Ali de elli lira almaya hak kazanır. Bunların haricinde diğer köylülere de birer kasa üzüm dağıtılır. Tarlada harcamış oldukları emeğin karşılığını alan Yalıklılar mutlulardır. Taşbaşıoğlu'nun şöhretini duymuş olan Muttalip Bey ona, köylülerin Muhtar Sefer'le konuşmasını neden yasakladığını sorar. Hastalıktan bitkin düşmüş olan Taşbaşıoğlu'nun ona cevap verecek hali yoktur. Yalıklılar arasında en az pamuk toplayan kişi Taşbaşıoğlu olmuştur. Bundan dolayı Muttalip Bey onunla dalga geçer fakat ermişliğinden dolayı onu da elli lirayla ödüllendirmek ister. Gururu incinen Taşbaşıoğlu, Muttalip Bey'in uzattığı elli lirayı almaz. Şaşkına dönen Muttalip Bey içine düşmüş olduğu utanç verici durumdan kurtulmak için elindeki parayı Koca Halil'e verir. Koca Halil almış olduğu parayı Uzun Ali'ye verir ve ona hemen köye dönüp Meryemce'yi kurtarmasını söyler. O gece Yalıklılar büyük bir ateş yakıp kutlama yaparlar. Taşbaşıoğlu'ysa yattığı yatakta tir tir titremektedir.

Taşbaşıoğlu'nun Çekip Gitmesi Muttalip Bey'in, eskisinden daha fazla ürün vermiş olan bir tarlasına geçen Yalıklılar oldukça mutlulardır. Taşbaşıoğlu Hasan'ın yanına gelir ve onunla konuşur. Ardından Ceyhan Nehri'nin kıyısına gider. Irmağa giren Taşbaşıoğlu bir süre sonra gözden kaybolur. Taşbaşıoğlu'yla dalga geçmiş olmaktan dolayı pişman olan Muttalip Bey, otomobiliyle ırgatların yanına gelir. ırgatlara ermişin nerede olduğunu sorar. Hasan dışında hiç kimse onun nereye gittiğini bilmemektedir. Muttalip Bey'in karşısına çıkan Hasan, onun köylülere küstüğünü ve Kırklar dağına çekildiğini söyler. Taşbaşıoğlu Yalıklılar tarafından sürekli olarak itilip kakılmıştır. Gururu incinmiş olan Taşbaşıoğlu; köylülere kötülük etmeyeceğini fakat onlara iyilik de etmeyeceğini söyleyerek Ceyhan Nehri'ne doğru gitmiştir. Başına kötü bir şey gelmesinden endişe eden Muttalip Bey, onu her yerde arar ve fakat bulamaz. Köylüler de Taşbaşıoğlu'na yapmış oldukları şeylerden pişman olmuşlardır. Vicikvicik korku içindedir. Kendilerini işe veren Yalıklılar bir süre sonra Taşbaşıoğlu'nu unuturlar.

Ömer'in Meryemce'yi Öldürmek Konusunda Yaşadığı İkilem Son birkaç gündür beraber zaman geçiren Ömer ve Meryemce ikilisi, her gün ava çıkarlar. Ayrıca ormanda mantar toplayıp yalabuk da soyarlar. Hayatı boyunca görmemiş olduğu anne şefkatini Meryemce'de bulan Ömer, her gece onu öldürmeye niyetlenmiş olsa da bunu başaramamıştır. Ömer Meryemce'nin yanında olmaktan ve onunla zaman geçirmekten çok mutludur. Onun ağladığını duyan Meryemce uykusundan uyanır ve

ona derdinin ne olduğunu sorar. Ömer Meryemce'ye, bu gece derdinin ne olduğunu anlatacağını söyleyip ava çıkar. Meryemce, Ömer geldiğinden beri ona derdinin ne olduğunu sormamış olduğu için kendisine kızar. Ne olursa olsun bu gün Ömer'in derdini öğrenmeye ve ona bir çözüm bulmaya kararlıdır. Akşama doğru Ömer avdan döner. Avlamış olduğu keklıklar ve toplamış olduğu mantarlar ateşte pişirilir. Ömer'in yakasına yapışan Meryemce ona derdinin ne olduğunu, neden üzüldüğünü sorar. Onun ısrarına dayanamayan Ömer derdini anlatmaya başlar. Fakirliği yüzünden Bedriye'yle evlenememiş olmak onu bunaltmıştır. Meryemce Ömer'i Bedriye'yle evlendireceğini ve gerekirse bu uğurda canını vereceğini söyler. Meryemce, Ömer'in annesinin ve babasının nasıl öldürüldüklerini anlatır. Ebeveynlerinin ölüleriyle oynayan Ömer'i Yalıklılar bulmuşlardır. Yalıklılar Ömer'e öz çocukları gibi bakmışlardır. Meryemce ona endişelenmesinin yersiz olduğunu ve onu Bedriye'yle evlendireceğini söyler. Meryemce uyuduktan sonra Ömer, onun ince boynuna ellerini dolar. Boğazını sıkıp onu öldürmek ister fakat bunu yapamaz. Meryemce'nin bir gün daha yaşamasını ister. Fakat yakında köylülerin geri döneceklerini bildiği için elini çabuk tutması gerektiğinin farkındadır.

Taşbaşoğlu'nun Cesedinin Bulunması ve Gömülmesi Anavarza kayalıklarında yankılanan bir kadın çığlığı Yalıklılara kadar ulaşır. Taşbaşoğlu'nun karısı, kocasının cesedini ırmağın kıyısında bulmuştur. Taşbaşoğlu'nun elinde Hasan'ın vermiş olduğu kibrit torbası ve yüzünde bir gülümseme vardır. Kadının feryatlarını ve ağıtlarını duyan Yalıklılar onun yanına gelmişlerdir. Kadının ağıtlarına diğer köylü kadınlar da eşlik ederler. Gömleksizoğlu Taşbaşoğlu'unun eşine, onun ermiş olduğu zaman öldüğünü ve artık tamamen ölmüş olduğunu, başa gelenin çekileceğini söyleyerek onu teselli etmeye çalışır. Yalıklılar Taşbaşoğlu'nu iyilikle anarlar. Çünkü Taşbaşoğlu daima Yalıklıların iyiliği için mücadele etmiştir. Yalıklılar onun kendileri yüzünden ölmüş olduğunun farkındadırlar. Olan biteni uzaktan izleyen Muhtar Sefer'in yüzü sapsarıdır. Yüreğine büyük bir korku çökmüştür. Köyden imam çağırılır ve cenaze namazı kılınır. Ardından Taşbaşoğlu'nun naaşı, omuzlar üzerinde taşınarak bir tepeye gömülür. Onun için bir türbe yapılır. Akşam vakitlerinde cenaze şöleni düzenlenir ve yemek yiyip türküler söylenir. Kel Aşık, gün aydınlanana kadar türkü söyler. Ay ışığında parıl parıl parlayan kartallar, Taşbaşoğlu'nun mezarının üzerine konarlar. Taşbaşoğlu'nun ölümü nedeniyle bazı Yalıklılar kendilerini içsel olarak sorgularlar. Kendilerini işe veren Yalıklılar bir süre sonra Taşbaşoğlu'nu unuturlar. Fakat Muhtar Sefer'in yüreğine, sebebini bilmediği bir korku oturup kalmıştır.

Memidik'in Muhtar Sefer'i Öldürmesi En şık kıyafetlerini giymiş olan Muhtar Sefer, pamuk toplayan ırgatların yanına gelerek mutlu görünmeye çalışır. Fakat yüzü kireç gibidir ve dudaklarındaki bütün kan çekilmiştir. Hızlı adımlarla Memidik'in yanına gelen Muhtar Sefer'in göğsüne üç hançer darbesi indirilir. Kaskatı kesilmiş bir halde yere yığılan Muhtar Sefer'in üstünden kalkan Memidik, bıçağındaki kanı onun üzerine silkeler. Yalıklılar görmüş oldukları manzara karşısında hiçbir tepki vermemişlerdir. Memidik Ceyhan Nehri'ne doğru gider ve gözden kaybolur. O gittikten sonra Yalıklılar, Memidik'in Muhtar Sefer'i neden öldürmüş olduğunu aralarında konuşurlar. Muhtar Sefer'in cesedi üç gün boyunca öldürüldüğü yerde olduğu gibi kalır.

Memidik'in Hapse Düşmesi ve Meryemce'nin Öldüğünün Öğrenilmesi Muttalıp Bey'in tarlalarından sonra birkaç verimli tarlada daha çalışmış olan Yalıklılar, dağdaki köylerine çekilmeye başlamışlardır. Memidik cezaevine girmiş ve Zeliha onu defalarca ziyaret edip sigara ile üzüm götürmüştür. Bir an önce annesine kavuşmak isteyen Uzun Ali köye varmıştır. Umutla evin kapısını açar fakat Meryemce'nin cansız bedeni kokuşmuştur ve sarıca karıncalar onu yemeye başlamışlardır. Kokudan kusmak üzere olan Uzun Ali, dehşetle evden çıkar. Memidik'i ziyaret eden Zeliha ona beyaz mendil getirmiştir. Memidik Zeliha'nın elini alıp göğsünün üzerine koyar. Bunun üzerine Zeliha ona gülümser. Ardından Hasan, Memidik'i görmeye gelir. Ona sigara armağan eder ve geçmiş olsun dileklerinde bulunur. Memidik Hasan'a Taşbaşoğlu'nun ne durumda olduğunu sorar. Hasan ona Taşbaşoğlu'nun iyi olduğunu ve mezarında rahatça yattığını söyler. Bir süre sonra Koca Halil de onu ziyarete gelir. Ona geçmiş olsun diler ve elinin dert görmemesini söyler. Memidik Koca Halil'in sözleriyle gururlanır. Koca Halil Memidik'e dışarıyı gösterir. Irgatlar dağlardaki köylerine tırmanmaktadırlar. Yaşlı kartalsa gökyüzünün enginliğinde süzülmemektedir.

Temalar

Gelenek Yaşar Kemal'in oluşturmuş olduğu her anlatı, Anadolu halklarının gelenekleri ve göreneklere üzerine kuruludur. Bir dağ köyünde yaşayan Yalıklılar, döngelelerin kızarıp rüzgarda uçmaya başlamasıyla birlikte Çukurova'ya inip pamuk toplarlar. Anlatıda yer alan kurgusal topluluk, hayatlarının her evresinde geleneklere göre hareket ederler. Irgatların Çukurova'ya inip pamuk toplamaları bölge insanının en eski geleneklerinden bir tanesidir. Her sene Adil Efendi'den

Çukurova'ya inmek için borç alınması ve köye geri döndüğünde borcun ödenmesi de eski bir gelenektir. Yerel halkın inançsal değerleri, dünyaya bakış açısı, gelecek beklentileri, olaylar karşısında takındığı tavır ve dünyayı algılayış biçimi ne zaman ortaya çıktığı bilinmeyen geleneklerin güdümünde oluşmaktadırlar.

İnanç Kuraklık, kıtlık, hastalık, ölüm ve borç gibi sorunlar karşısında Yalıklılar, çeşitli mitler yaratma eğilimi göstermektedirler. Taşbaşıoğlu'nu bir ermiş olduğuna inandıran Yalıklılar, karşılıklarına her çıkan her zorlukta ona sığınır. Fakat bolluk ve refaha kavuştukları andan itibaren Taşbaşıoğlu'nu aşağılayıp onunla dalga geçmeye başlarlar. Kırklara karışma, ışık huzmesi içinde Kırklar dağına çekilme, ölüp dirilme, şifa ve deva dağıtma ve başka kişilerin donuna girme Taşbaşıoğlu'nun sahip olduğu özelliklerden bazılarıdır. Anlatıdaki bazı karakterler onun ermiş olduğuna inanmasalar bile ondan korkarlar. Taşbaşıoğlu, yerel halk tarafından oluşturulan bir mittir. Fakat zaman içinde Taşbaşıoğlu da olağanüstü güçlere sahip olduğuna inanır. Fakat Taşbaşıoğlu anlatı boyunca hiçbir mucize gösteremez. Yalak köylüleri inançlarını, içinde buldukları koşullara göre şekillendirirler. Ziyaret Ağacı ve perili mağara gibi inançsal figürlerin yanında, Vurgun Ahmet'in bir peri kızıyla evlendiğine ve kayınpederinin bir peri padişahı olduğuna inanılır.

İntikam Anlatıya hakim olan ana tema, başkarakterler tarafından güdülen intikam duygusudur. Muhtar Sefer'in Ömer'e dövdürttüğü Memidik, üç ay kadar bir süre yataktan çıkmadıktan sonra erkeklik gururunu geri kazanmak için bir yıl boyunca Muhtar Sefer'i öldürmenin planlarını yapmış ve çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Beslemiş olduğu intikam duygusu ve ezilmişliği yüzünden akli dengesini kaybetmiş ve sanrılar görmeye başlamıştır. Sürekli olarak kendisini Muhtar Sefer'i öldürürken hayal eder. Geceleri onu takip edip elindeki hançerle onu öldürmek ister. Taşbaşıoğlu'nun ölümü üzerine Yalıklıların gözü önünde onu öldürür ve hapse atılır. Taşbaşıoğlu ve Uzun Ali yüzünden köylüler ve ailesi tarafından dışlanmış olan Muhtar Sefer, çeşitli entrikalar planlayarak onlardan intikam almak ister. Yalakları Uzun Ali'ye karşı kıskırtır ve onun dövülmesine sebep olur. Uzun Ali'nin Meryemce'yi öldürdüğüne dair dedikodular çıkarır. Yalak köyünde bıraktığı annesinin öldürülmesi için Ömer'i gönderir. Uzun Ali'nin onun ölümünden dolayı suçlanıp hapse atılacağını düşünür. Yalıklıların arasına geri dönen Taşbaşıoğlu'nu herkesin önünde küçük düşürür. Vicikvicik'e defalarca onu dövdürür. İntikam duygusu, Memidik ve Muhtar Sefer'i hayata bağlayan en önemli güçtür.

Aşk Uzun zamandır Zeliha'ya aşık olan Memidik, onunla konuşmaya ve duygularını ona açmaya bir türlü cesaret edememiştir. Muhtar Sefer tarafından Ömer'e dövdürüldükten sonra bir daha onun yüzüne bakamamıştır. Memidik, Muhtar Sefer'i öldürüp erkeklik gururunu geri kazanmadan Zeliha'yla konuşmayacağına ant içer. Fakat Memidik'e aşık olan Zeliha, onu daha fazla beklemeye dayanamaz ve Memidik'le birlikte olmak ister. Memidik Zeliha'ya, intikamını almadan önce onunla birlikte olmayacağı konusunda diretir. Fakat Zeliha Memidik'in üzerine gider ve onunla birlikte olur. Zeliha Memidik'e, intikamını alana kadar onu bekleyeceğini söyler. Memidik hapse düştüğünde Zeliha onu sürekli ziyaret eder. Bunun haricinde Ömer, Bedriye'yle evlenebilmek için Muhtar Sefer'in teklifini kabul etmiş ve Meryemce'yi öldürmüştür. Fakirliği yüzünden Bedriye'yle evlenememiş olan Ömer, çok sevdiği bir insanı öldürerek sevdiği kadına kavuşmayı umut eder. Ayrıca Uzun Ali ve Elif'in aşk ilişkisi de iki tarafın yaptığı büyük fedakarlıklarla ilerlemektedir. Kocasını çok seven Taşbaşıoğlu'nun karısı da, sevdiği insana kavuşmuşken kendi hataları yüzünden onu yeniden kaybeder.

Arayış Yalıklılar karşılaşmış oldukları her zorlukta ve engelde bir ermiş yaratırlar. Taşbaşıoğlu'nun onları bütün sorunlardan kurtaracağını, hastalara şifa dağıtacağını, dertlilere deva olacağını, bolluk getireceğini ve refaha kavuşturacağını inanırlar. Yaşamın ağır koşullarıyla ve bunaltıcı gerçekliğiyle mücadele etmeye çalışan Yalıklılar, sahte mitlerin ardına sığınarak yalandan da olsa kendilerini rahatlatırlar. Yalıklılar bütün umutlarını ve gelecek beklentilerini Taşbaşıoğlu'na bağlarlar. Fakat refaha ve huzura kavuştuktan sonra hiç kimse onu umursamaz. Daima Yalıklılar için iyi şeyler yapmayı istemiş olan Taşbaşıoğlu, zaman içinde kendisinin gerçek bir ermiş olduğuna inanmıştır fakat köylülerin bahsettiği mucizelerin neredeyse hiçbirini kendi gözleriyle görmemiştir. Anlatıda çeşitli noksanlıkları, sorunları ve yardıma ihtiyacı olan her karakter Taşbaşıoğlu'na inanmaktadır. Fakat onlar için Taşbaşıoğlu, hayatın zorluklarına karşı sığındıkları son kaleden başka bir şey değildir. Taşbaşıoğlu umudu, müşkül durumda olan karakterler için güçlüdür fakat gerçekte bu umut oldukça kırılmıştır.

Hırs Ermişlik iddiasında bulunan Taşbaşıoğlu, Muhtar Sefer tarafından jandarmalara ihbar edildikten sonra, etrafında toplanan köylülere Muhtar Sefer'le konuşmayı hatta ona selam vermeyi bile yasaklamıştır. Onunla iletişim kuran kişilerin bir daha iflah olmayacağını ve cehennemde yanacağını

söylemiştir. O günden sonra Muhtar Sefer'le kendi ailesi dahil hiçbir köylü konuşmaz. Bundan dolayı itibarını kaybetmiş olan Muhtar Sefer, Taşbaşıoğlu ve onun en yakın arkadaşı olan Uzun Ali'den intikam almak için çeşitli entrikalar tertipler. İntikam ateşiyile yanan Muhtar Sefer, Taşbaşıoğlu'nu herkesin gözü önünde küçük düşürür. Yalaklıları onlara karşı galeyana getirir. Uzun Ali'nin annesi Meryemce'yi öldürtür ve Taşbaşıoğlu'nun kendisini öldürmüş olmasının baş sorumlularından biri olur. Elindeki gücü vicdansızca ve adil olmayan bir şekilde kullanan Muhtar Sefer, ırgatlar arasındaki öfkeyi körükler. Memidik'in erkeklik gururunu da incitmiş olmasının sonucunda onun tarafından öldürülür.

Şehvet Yalaklıların cinsel eğilimleri ve eylemleri anlatı boyunca üzerinde durulan en önemli konulardan bir tanesidir. Serinin önceki ciltlerinde tecavüze uğramış olduğunu öğrendiğimiz Kır İsmail'in kızı Muhtar Sefer'le evlenmiştir. Fakat onunla evlenmiş olmasına rağmen gizlice Yalaklı olan birçok erkekle cinsel ilişkiye girmiştir. Yalaklı erkekler arasında cinsel ilişkiye girmediği neredeyse kimse kalmamıştır. Başlangıçta başına gelen felaketten dolayı utangaç ve çekimsiz bir karaktere sahip olan Kır İsmail'in kızı, içindeki duyguları bastırmayı bir kenara bırakmış ve şehvet duygusunun yarattığı kendinden geçme haline kendisini kaptırmıştır. Delice Bekir'in karısı için nefomani hastası olduğu söylenebilir. Cinsel dürtülerini dizginleyemeyen ve aşırı derece cinsel ilişki kurma isteği duyan kadın karakter, karşısına çıkan her erkekle cinsel ilişkiye girme isteği duyar. Bir erkekle en fazla bir ya da iki defa ilişkiye girdikten sonra başka bir erkeğe yönelir. Karakterlerden bazıları hayatın bunaltıcı gerçekliğinden kaçmak isteği ya da hayatta kalma dürtüsüyle cinsel ilişkiye girerler. Fakat Delice Bekir'in karısı, hastalıklı ve aşırı bir şehvet duygusuna sahiptir.

Takıntı Obsesif kompulsif bozuklukları olan Memidik karakteri, gündelik hayatı içinde sürekli olarak Muhtar Sefer'i öldürmeyi düşünmektedir. Psikopatça davranışlar göstermeye başlamış olan Memidik, geceleri tek başına kaldığı zamanlarda sanrılar görmeye başlar ve kendi kendisiyle konuşur. İçine düşmüş olduğu kötücül durum nedeniyle Taşbaşıoğlu'nu gerçek bir ermiş olarak kabul eder ve ona en çok inanan kişi Memidik olur. Taşbaşıoğlu'nu yedi top ışıkla beraber ve yeşil libaslar içinde gördüğünü söylemiş olan Memidik, bu eserde de benzer bir mucizeye şahit olduğunu iddia eder. Taşbaşıoğlu'nun Akdeniz yönünden ışıklar içinde karşısına çıktığını denizin dalga boyunun dağları aştığını anlatır. Anlatı boyunca Memidik karakteri sürekli olarak gece vakitlerinde ve yalnız başınayken karşımıza çıkar. Öldürmüş olduğu Şevket Bey'in cesedini takıntı haline getirir. Ondan hem kurtulmak hem de kurtulmamak ister. Gökyüzünde uçan kartallar tarafından izlendiği ve takip edildiği düşüncesi de onun takıntılarının biridir.

Kişi İncelemesi

Memidik

(Uyumlu – Duygusal)

Karakter Muhtar Sefer'in akrabası olan avcı karakter, onun tarafından dövürüldükten sonra erkekliğini kaybettiğini düşünür ve Muhtar Sefer'i öldürmeyi takıntı haline getirir. Bir yıl boyunca, Muhtar Sefer'in evinin önüne onu öldürmek amacıyla her gece giden Memidik öfke ve korku arasında gidip gelir. Çukurova'ya indiğinde Şevket Bey'i Muhtar Sefer zannederek öldürür. Ardından Şevket Bey'in cesedini, hapse atılma ve kartallar tarafından takip edilme korkusuyla, neredeyse her gece farklı bir yere götürür. Memidik'in kartallardan ürkmesi, hapse atılmaktan korkması, Muhtar Sefer'i öldürme isteği, Zeliha'ya kavuşma arzusu ve Taşbaşıoğlu'nun ermiş olduğuna inanması onun gerçekle hayal arasında sürekli gidip gelmesine sebep olur. Zaman içinde sanrılar görmeye ve kendi kendisine konuşmaya başlar. Kendi başına çeşitli dertler açmış olan Memidik, Taşbaşıoğlu'nun bir kurtarıcı olduğuna daima inanır. Zeliha'ya kavuşmaksa hayatta en çok istediği şeydir. Memidik; takıntılı, aşık, kindar, saf, korkak/cesur, paranoyak, dostane/hasmane, endişeli, ürkek, alçakgönüllü, tokgözlü ve gelenekçi bir karakterdir.

Etkinlikler Muhtar Sefer tarafından Ömer'e dövürtülen Memidik, üç ay sonra yataktan çıkmayı başarmış ve o günden sonra erkeklik gururu incindiği için bir daha kimsenin yüzüne bakamamıştır. Muhtar Sefer'i öldürerek erkeklik gururunu geri kazanmak isteyen Memidik, bir yıl boyunca geceleri Muhtar Sefer'in evinin etrafında pusu kurarak onu öldürmeye niyetlendirmiştir. Öfkesine hakim olamayan Memidik'in, Muhtar Sefer'le karşılaştığı anlarda korkudan elleri ve ayakları boşalır, soğuk terler dökmeye başlar. Çukurova'ya inildiğinde Memidik her gece, Ceyhan Nehri'nin kıyısında Muhtar Sefer'i gözetler ve onu öldürmeyi planlar. Uzun bir süre onu öldürmeye cesaret edemez. Bir gece gördüğü bir insan karartısını bıçaklayan Memidik, Muhtar Sefer'i öldürmeyi başardığını düşünerek huzura erer. Cesedi nehrin kıyısına gömer. Fakat bir gün Muhtar Sefer'i canlı olarak gördüğünde başka birisini öldürdüğünü anlar. Kısa bir süre sonra öldürdüğü kişinin Şevket Bey olduğunu anlar.

Şevket Bey'in mezarı üzerinde dolaşan kartallar Memidik'i rahatsız eder. Şevket Bey'i arayan atlıların kartalları fark edeceklerini ve bu sayede cesedin bulunacağını düşünür. Cesedi gömdüğü yerden çıkaran Memidik onu bir kuyuya atar. Fakat bu sefer kartallar kuyunun etrafında uçuşmaya başlarlar. Zeliha'ya aşık olan Memidik, onunla konuşmaya, yanına yaklaşmaya ve duygularını ona açmaya bir türlü cesaret edememiştir. Delice Bekir'in karısı Memidik'i baştan çıkarır ve Memidik ilk cinsel deneyimini onunla yaşar. Memidik'in cinsel ilişkideki yeteneklerinden hoşlanan Delice Bekir'in karısı onunla defalarca cinsel ilişkiye girer. Bu sayede Memidik sorunlarından biraz da olsa kurtulmayı başarır. Her gece kuyuya giden Memidik, cesedi kontrol eder ve sınırlar görmeye başlar. Cesedin kuyuda bulunacağını düşünerek onu yakmaya karar verir. Bir harmanı ateşe verip cesedi ateşin içine atar. Fakat kısa bir süre sonra bu fikrinden vazgeçer ve cesedi alevlerin içinden çıkarır. Memidik Şevket Bey'in cesedini Ceyhan Nehri'nin kıyısına gömer. Muhtar Sefer'i her gördüğünde onu öldürmemek için kendisini zor tutar. Memidik karakola gidip suçunu itiraf etmek ister. Fakat bir süre sonra bu kararından vazgeçip Şevket Bey'i gömdüğü yere gelir. Memidik mezarın açılmış olduğunu cesedin ortadan kaybolduğunu görür. Yağmurdan dolayı taşmış olan Ceyhan Nehri, cesedi alıp götürmüştür. Cesetten kurtulduğunu düşünen Memidik huzura kavuşur. Yağmurdan saklanmak için bir köye sığınır. Ateş yakıp yemek yediği bir anda, Akdeniz taraflarından bir ışık huzmesi içinde beliren Taşbaşıoğlu'nu görür. Taşbaşıoğlu Memidik'e, Şevket Bey'i kendisinin öldürmüş olduğunu ve Muhtar Sefer'in de öldürülmesini istediğini söyler. Memidik onun vermiş olduğu görevi mutlulukla kabul eder. Yalaklıların yanına dönen Memidik, Taşbaşıoğlu'nu yeniden gördüğünü onlara anlatır. Böylece Taşbaşıoğlu efsanesi tekrardan başlamış olur. Memidik'ten uzak kalmaya daha fazla dayanamayan Zeliha, onun peşinden gider. Vermiş olduğu yemini tutmak isteyen Memidik ona dokunmamaya çalışır. Fakat Zeliha Memidik'in üzerine gelir ve ikili birbirlerine sarılıp Ceyhan Nehri'nde çırılçıplak yüzerler. Geceleri Muhtar Sefer'i yeniden takip etmeye başlamış olan Memidik, Sefer tarafından fark edilir. Fakat Muhtar Sefer Memidik'in gerçek niyetini anlayamamıştır. Taşbaşıoğlu, köylüler ve Muhtar Sefer tarafından maruz kalmış olduğu hakaretlere katlanamayıp intihar etmiştir. Bunun üzerine Memidik, gündüz vakti Yalaklıların gözleri önünde Muhtar Sefer'i bıçaklayarak öldürür. Erkeklik gururunu yeniden kazanmış olan Memidik cezaevine girer. Zeliha Memidik'i düzenli olarak cezaevinde ziyaret eder. Taşbaşıoğlu'nun hala ermiş olduğuna inanan Memidik, kendisini ziyarete gelen Hasan'a onunla ilgili sorular sorar. Son olarak Memidik'i Koca Halil ziyaret eder. Ona geçmiş olsun dileklerini iletir. Koca Halil Memidik'e dağlarına çekilen ırgatları ve gökyüzünde süzülen yaşlı kartalı gösterir. Amaçlarına ulaşmış olan ırgatlar huzur içinde köyelerine geri dönmektedirler. Kartallar Çukurova'nın en güçlü ve en kadim canlılarıdır. Çukurova'nın göğünde kartallar uçmaya devam ettiği sürece umut da var olmaya devam edecektir.

Etkileşim Anlatının başkarakterlerinden biri olan Memidik, oldukça etkin ve baskın bir anlatı kişisidir. Roman onun öyküsüyle başlar ve onun öyküsüyle son bulur. Anlatıda verilmek istenen birçok iletinin taşıyıcısıdır. İç monologlar ve diyaloglar aracılığıyla onun dünya görüşü ve tinsel durumuyla ilgili detayı bilgiler verilir. Anlatıda rol oynayan bütün karakterlerle iletişim ve etkileşim halindedir.

ÖRNEK ANILAR

Endişeli Kendisine atılmış olan dayak yüzünden Muhtar Sefer'i öldürmek ister fakat bunu her yapmaya niyetlendiğinde endişeye kapılır: "Karlı bir kış gününü ansıdı. Avdan dönmüş Seferi kapısının önündeki dut ağacının altında beklemişti. Beklemiş beklemiş avuçları yanmış delicene gerilmiş, Sefer dışarı çıkınca da çözülmüştü. Gene böyle tepeden tırnağa tere batmış, su içinde kalmıştı. Çalının içine yumulmuş daha titriyordu: Hem titriyor, hem de söğüt yaprağı bıçağının sapını var gücüyle sıkıyordu".

Takıntılı Kendisine atılmış olan dayak bir an bile aklından çıkmaz ve intikam almayı takıntı haline getirmiştir: "Yediği dayak hiç aklından çıkmıyordu. Hiç mi hiç... Arkasına takılmış yedi kavak boyunda yedi top ışığı olan, geceleri gündüz eden, aydınlık su yüzlü varmış yitmiş de Kırklara karışmış ermiş Taşbaşıoğlu yüzünden yemişti bu dayağı. Seferin adamı, zebella boylu Ömerden yemişti dayağı. Dayaktan sonra üç ay yataktan çıkamamış, kan işlemişti. Bir adam da böylesine döğülür öldürülür mü? O canavar Ömerin bile eli varmazdı bu kadarlığına... Taşbaşıoğlunun can bir düşmanı Sefer yaptırmıştı bunu".

Öfkeli "Memidiğin öfkesi arttıkça artıyor, kendine lanetler yağdırıyordu. Aaah, şimdi eli ayağı bir tutsaydı, içi böylesine üşümese, titremesaydı! Şimdi varsaydı, elindeki bıçağını köküne kadar onun sırtına, tam yüreğinin üstüne saplasaydı... Kanı suyun içine akardı. Akan su kızıl kana keserdi".

Mutsuz Muhtar Sefer tarafından dövdürülmesinin ardından Memidik, insanların yüzüne bakamaz hale gelmiş ve gururu incinmiştir. Bundan dolayı mutsuzdur: “Sefer beni bir yıl üç ay önce öldürdüydü. Tam bir yıl üç ay önce... Beni öldürdü, öldürdü”. Bedenini bir acı, bir sızlama aldı. O günkü gibi. O gün, dayak yediği, öldürüldüğü o gün ne zaman aklına gelse hep böyle olurdu. Olduğu yerde kalakaldı, kıvrandı kaldı. Kasıklarını iki eliyle tuttu, üstüne yumuldu. Bir süre böyle uğundu kaldı”.

Aşık Memidik Zeliha'ya körkütük aşiktir: “Ama daha kimsenin yüzüne bakamıyorum. İnsanlar bana baktıkça yerin dibine geçiyorum. Zeliha kızın değil yanına varmak, değil Zeliha kıza gönlümü söylemek, yüzüne bile bakamıyorum. Ama çare yok, elimden gelmiyor. Gücüm yetmiyor”.

Paranoyak Şevket Bey'i öldürmesinin ardından sanrılar görmeye başlar: “Sıcak. Soluk alamıyor. Kalktı, soyundu, suya girdi. Su buz gibi geldi ona. Halbuki kan ılık. Titredi. Üşüyor, üşümekten eli ayağı tutmuyor. Titriyerek, suyun içinden aşağılara doğru kaydı. Çınarın altına geldi. Ölü çınara sırtını vermiş, öylece duruyordu. Gözleri de kocaman kocaman açılmış. Ölüyü hemen aldı, götürdü çukura upuzun uzattı. Dallarla üstünü kapatırken bir çıtırtı duydu, arkasına döndü baktı, kocaman kapkara bir insan üstüne eğilmiş, onlara bakıyor. Bir çığlık attı, yere kapandı. Eli ölünün soğuk, vıcık vıcık kan içinde baldırına değdi. Kusacağı geliyor, elini bir türlü beriye çekemiyordu”.

Muhtar Sefer (Uyumsuz – Vicdansız)

Karakter Taşbaşıoğlu'nun buyruğu yüzünden, Yalaklılar ve ailesi tarafından tamamen dışlanmış olan karakter, Taşbaşıoğlu'ndan ve onun en yakın dostu olan Uzun Ali'den intikam almak ister. Muhtar Sefer, Uzun Ali'nin Meryemce'yi öldürerek Çukurova'ya geldiğine yönelik dedikoduları besler ve köylünün ona olan öfkelerini körükler. Uzun Ali'nin Meryemce'yi öldürdüğünü herkese inandırdıktan sonra, adamlarından biri olan Ömer'i Yalak köyüne, Meryemce'yi öldürmesi için, gönderir. Taşbaşıoğlu'nun geri dönmesiyle birlikte Muhtar Sefer, onu hemşerilerinin önünde küçük düşürmeye çalışır. Taşbaşıoğlu'nu Vicikvicik'e dövdürtür ve ona hakaretler edilmesini sağlar. Muhtar Sefer, üzerindeki laneti kaldırarak köylülerin kendisiyle yeniden konuşmalarını sağlamaya çalışır. Fakat bütün çabaları boşa gider. Muhtar Sefer'in kini ve hırsı yüzünden masum insanlar ölür. Fakat ekmiş olduğu nefret tohumları en sonunda onu da vurur. Muhtar Sefer; sorumsuz, bilinçsiz, duyarsız, hırslı, açgözlü, korkak/cesur, kindar, takıntılı, endişeli, düzenbaz, sahtekar, acımasız, yalancı, nefret edilen, sömürücü, öfkeli ve gerici bir karakterdir.

Etkinlikler Taşbaşıoğlu'na yönelik tezgahlamış olduğu oyunların kurbanı olan Muhtar Sefer, kendi ailesi ve köylüleri tarafından dışlanmıştır. Onunla hiç kimse konuşmaz ve muhatap olmaz. Bütün itibarını kaybetmiş olan Muhtar Sefer, kendisini lanetleyen Taşbaşıoğlu'ndan ve onun en yakın arkadaşı olan Uzun Ali'den intikam almak ister. Çukurova'ya pamuk toplamak için gelen Uzun Ali'nin, annesi Meryemce'yi öldürdüğünü iddia eder ve köylülerin ondan nefret etmelerini sağlar. Uzun Ali'nin köyde bıraktığı annesini öldürtmek için Ömer'i görevlendirir. Meryemce'nin öldürülmesi karşılığında Muhtar Sefer Ömer'e, Bedriye'yle düğününü yapmayı ve ona para vermeyi teklif eder. Uzun Ali, Muhtar Sefer'in yaymış olduğu dedikodular nedeniyle Yalaklılar tarafından dövülür. Muhtar Sefer Uzun Ali'ye rahat yüzü göstermez. Geceleri Ceyhan Nehri'nin kıyısında yalnız başına dolaşan Muhtar Sefer'i Memidik takip etmektedir. Memidik'in gece vakitlerinde ne yaptığına anlam veremez. Onun geceleri avlandığını ya da aklını kaçırdığını düşünür. Köylülerin kendisiyle konuşmasını isteyen Muhtar Sefer, onları ikna edebilmek için elinden geleni yapar. Kayıplara karışmış olan Taşbaşıoğlu bir gün ortaya çıkar ve Yalaklıların arasına karışır. Muhtar Sefer Vicikvicik'e onu dövdürtür ve hakaretler ettirir. Yalaklıların Taşbaşıoğlu'nun artık ermiş olmadığını düşündüklerini sandığı bir zamanda herkesin gözü önünde Vicikvicik'le konuşmaya çalışır. Vicikvicik Muhtar Sefer'in söylediği hiçbir şeye karşılık vermez. Taşbaşıoğlu'nun bir ermiş olmadığına birçok köylü inanıyor olsa da ondan korkarlar. Muhtar Sefer, Yalaklıları kendisiyle konuşmalarını sağlamak için birçok girişimde bulunmuş fakat başarılı olamamıştır. Yalaklılar tarafından küçük görülen ve aşağılanan Taşbaşıoğlu, kendisini Ceyhan Nehri'ne atarak intihar eder. Taşbaşıoğlu'nun ermiş olduğuna inanan ve zamanında Muhtar Sefer tarafından dövdürülmüş olan Memidik, bu olay üzerine Muhtar Sefer'i üç bıçak darbesiyle öldürür. Böylece rüzgar ekmiş olan Muhtar Sefer, eylemlerinin sonunda fırtına biçmiş olur.

Etkileşim Anlatının en kötücül karakteri olarak Muhtar Sefer, başkarakterlerin amaçlarına ulaşmasında engelleyici rolü oynar. Anlatıdaki neredeyse bütün entrikaların oluşmasını sağlar ve onları derinleştirir.

ÖRNEK ANILAR

Düzenbaz Koca Halil Uzun Ali'yi Muhtar Sefer'in neler yapabileceği konusunda uyarır: "Bana bak Alim," dedi. "Şimdi Muhtar Sefer gider hükümete, der ki hükümete, ey hükümet kardaş. Uzunca Ali yaşlı anasını öldürdü. Yaşlı anası çünküleyin Çukurovaya inemiyordu. O da anasını öldürdü toprağa gömdü. Hükümet de alır, seni eşek damına atar. Nasıl yaptın bu işi? Neden yaptın? İnsan hiç anasını öldürür mü?".

Kurnaz Köylüler onunla konuşmuyor olsa da Muhtar Sefer, onların algılarıyla oynamayı başarır: "Onları el altından, hiç kimsenin konuşmadığı Muhtar Sefer kışkırtıyordu. Kimse Muhtar Seferi, Taşbaşoğlunun vasiyetinden dolayı söz söylemiyordu ama, herkes onu dinliyordu. Taşbaşoğlu candarmaların önüne düşmüş giderken, onunla konuşmayacak, ona tek bir söz söylemeyeceksiniz, demişti. Onu dinlemeyecek, ne söylerse duymayacaksınız, dememişti ki...".

Kindar İtibarını yitirmiş ve gururu incinmiş olan Muhtar Sefer, Uzun Ali'den intikam almak için acımasızca planlar yapar: "Ve Muhtar Sefer düşünüyordu: İt oğlu Ali... Daha çok gelecek var başına, şu canım sağ oldukça... Şu köylünün, şu akrabalarımın, şu akrabalarımın, çoluk çocuğumun, karılarımın, şu bekçibaşımın benimle konuşmamasının acısını burnundan fitil fitil getiririm. Ve de getireceğim. Ve de seni rezil rüsvay edeceğim köye. Biliyorum Meryemceyi öldürmedin. ama Meryemce biz köye dönünceye kadar ölecek...".

Hırslı "Eninde sonunda köylü de benimle konuşacak. Konuşturacağım bu köylüyü. Ne olursa olsun, ne pahasına olursa olsun bu köylü benimle konuşacak. Ya konuşacak bu köylü benimle, ya da başına büyük işler gelecek. Ben ki bir kavgaya serimi koymuşum. Önce Taşbaşoğlu demiş onu öldürmüşüm. Şimdi de Uzunca Ali, senin işini görmüşüm. Reva mı, reva mı bana ettiğiniz bu kötülük! Benim gibi bir muhtarı şu Toros ülkesi gördü mü? Siz de bana bu kötülüğü yapın, olur mu? Ben varımı yoğumu bu köylünün yoluna koyayım, siz de benim başıma bu hali getirin!".

Acımasız "Ömer kardaş," dedi, «Meryemceyi köye gidip öldüreceksin. Bunu senden istiyorum. Meryemceyi Ali öldürmedi. Meryemce şimdi köyde. Bizi bekliyor. Bir canlı bekliyor. Şimdi köye gideceksin, Meryemceyi öldürüp geriye döneceksin. Senin düğününü ben yapacağım bu kış. Sana bir de öküz vereceğim. Bir kocakarı altı üstü. Bir de yüz lira veririm. Senin buradan ayrıldığını kimse bilmeyecek, sezmeyecek. Yılan gibi kayacak, göz açıp kapayıncaya kadar köye gidip döneceksin".

Uzun Ali (Uyumlu – Duygusal/Mantıklı)

Karakter Meryemce'nin tek oğlu, Elif'in eşi ve Hasan ile Ummahan'ın babasıdır. Annesini Çukurova'ya indirmek için bir binek hayvanı bulamamış olan Uzun Ali, Meryemce'yi köyde bırakıp ailesiyle birlikte Çukurova'ya inmeye karar verir. Çukurova'ya inmelerinin ardından Uzun Ali ve ailesi, bir an önce Adil Efendi'ye olan borçlarını ödeyebilecek kadar pamuk toplayıp yalnız bıraktıkları Meryemce'nin yanına dönmek isterler. Uzun Ali'nin hızlı ellerini kıskanan Yalaklılar, onun Meryemce'yi öldürdükten sonra Çukurova'ya indiğine yönelik dedikodular çıkarırlar. Uzun Ali'ye düşman olan Muhtar Sefer de, bu dedikoduları besler ve Yalaklıların Uzun Ali'ye olan öfkesini körükler. Zaman içinde Yalaklıların uydurduğu hikayelere Uzun Ali de inanmaya başlar. Annesinin ölmesinden korkar ve hızlıca pamuk toplamaya devam eder. Müşkül bir durumda olan Uzun Ali de Taşbaşoğlu'nun ermişliğine inanmaktadır. Yalaklıların ve Muhtar Sefer'in entrikalarıyla uğraşmak zorunda kalan Uzun Ali, annesini kurtarabilmek için zamanla yarışır. Uzun Ali; duyarlı, tokgözlü, yardımsever, dostane, cömert, anlayışlı, vefalı, endişeli/sakin, tedirgin, cesur/korkak, umutlu/umutsuz, iyimser/karamsar, sadık ve dışlanan bir karakterdir.

Etkinlikler Annesini Çukurova'ya götürebilmek için bir binek hayvanı bulamamış olan Uzun Ali, onu köyde bırakarak pamuk toplamaya gitmeye karar verir. Bir sabah annesine haber vermeden eşini ve çocuklarını alarak yola çıkar. Yolculuk sırasında annesini köyde yalnız başına bırakmış olmasından dolayı derin bir vicdan azabı yaşar. Defalarca köye geri dönmeyi düşünür fakat Adil Efendi'ye olan borcunu ödemek ve ailesini doyurmak için yola onsuz devam etmek zorunda kalır. Ailesiyle birlikte Çukurova'ya inen Uzun Ali, Yalaklılar tarafından pek hoş karşılanmaz. Meryemce'nin onlarla birlikte gelmemiş olmasından dolayı onun Uzun Ali tarafından öldürüldüğünü düşünürler. Uzun Ali'nin Meryemce'yi öldürdüğüne dair çeşitli dedikodular çıkmaya başlar. Muhtar Sefer bu dedikoduların yayılmasını sağlar ve köylülerin Uzun Ali'ye olan öfkesini körükler. Annesinin gerçekten ölmüş olabileceğini düşünmeye başlayan Uzun Ali, bir an önce Adil Efendi'ye olan borcunu ödeyebilecek

kadar pamuğu toplayıp köye geri dönmeye niyetlenir. Uzun Ali'nin hızlı bir şekilde pamuk topladığını gören Gömleksizoğlu, Zalaca Karı, Delice Bekir ve Vicikvicik gibi karakterler, onu kıskanırlar. Bir gece herkesin uyuduğu bir sırada Koca Halil, Uzun Ali'nin yanına sürünerek gelir. Ona geceleri de pamuk toplamayı teklif eder. Başlangıçta bunun hırsızlık olacağına inanan Uzun Ali, başka çaresi olmadığını düşünerek kısa bir süre sonra Koca Halil'in teklifini kabul eder. Gece pamuk toplayan Uzun Ali, Yalıklılar tarafından fark edilir. Ertesi sabah Yalıklılar, onu suçüstü yakalayıp linç etme konusunda anlaşırırlar. Yalıklıların öfkeli bakışlarından tedirgin olan Uzun Ali, onların bir şeyler planladıklarını anlar. Gece vakitlerinde Uzun Ali'nin yanına gelen Koca Halil, köylünün planını ona anlatır ve bir süre geceleri pamuk toplamayı bırakmak zorunda olduklarını söyler. Onları suçüstü yakalayamayan Yalıklılar Uzun Ali'ye daha fazla öfkelenirler. Yalıklılar Uzun Ali'nin ters bir hareket yapmasını beklerler. En sonunda Yalıklılar Uzun Ali'yi linç ederler ve Uzun Ali günlerce yattığı yataktan çıkamaz. Uzun Ali, geri dönmüş olan Taşbaşıoğlu'nu Yalıklılar konusunda uyarır ve ona dikkat etmesi gerektiğini söyler. Fakat kendi sorunlarıyla uğraşan Uzun Ali'nin onun sorunlarıyla uğraşacak vakti yoktur. Bundan dolayı Taşbaşıoğlu'na pek yardımı dokunmaz. Koca Halil, Meryemce'ye yardım edebilmek için başka bir tarladan pamuk çalıp Uzun Ali'ye götürmeye niyetlenir. Fakat bekçiler tarafından yakalanır ve başarısız olur. Zorlu bir çalışma döneminin ardından Uzun Ali Yalak köyüne döner. Annesini karşısında görme umuduyla evin kapısını açar. Fakat annesi çoktan ölmüştür.

Etkileşim Serinin ilk cildinden itibaren önemli bir rol oynayan Uzun Ali, son ciltte de başkarakterlerden biri olarak görev alır. Ailesinin ihtiyaçlarını giderecek parayı kazanmak için doğayla ve insanlarla mücadele eder. Uzun Ali anlatının büyük bir bölümünde rol oynar. İç monologları ve diyalogları aracılığıyla tinsel durumuyla ilgili detaylı bilgiler elde edilir.

ÖRNEK ANILAR

Endişeli Çukurova'ya inemeyip Adil Efendi'ye olan borcunu ödeyemeyeceğini düşünen Uzun Ali, yemeden ve içmeden kesilir: "Ali yemeden içmeden tam üç gün köyün içini, ıssızlığını dolaştı. Düşündü".

Çaresiz Annesini köyde yalnız başına bırakmaya gönlü elvermez. Fakat başka çaresi kalmamıştır: "Ulu tepe karanlık. Alinin yüreğindeki acı gittikçe artıyor. Sallanarak karanlıkta ayağı takılarak yürüyor ya, ayakları da geri geri gidiyor. Yüreği köyde, anasının yanında. Dönüverecek, her şeyi bırakıp dönüverecek diye korkuyor. Koşmağa başladı".

Pişman Köylülerin söylemlerini ciddiye alarak annesinin öldüğünü düşünür. Annesini yalnız bıraktığı için pişmandır: "Ölmez olur mu? Ölmez olur mu? Mümkünü yok, yaşamaz. Nasıl, nasıl ettim de onu orada kodum geldim..." Ölürcesine bir pişmanlık içindeydi. Keşki, keşki bırakıp gelmeseydi anasını. Kendisine kızmağa başladı. Anası orada ölmüşse kendi de burada yaşayamaz ölürdü. Mutlaka ölürdü. Belki de ölmez".

Yetenekli Uzun Ali'nin pamuk toplamadaki hızı ve kabiliyeti Yalıklılar tarafından kıskanılır: "İrgatlar bazı bazı duruyorlar, şaşkınlıkla Uzunca Alinin uğunan ellerine bakıyorlar. Bu köylüler bunca yıl pamuk topladılar, ne Uzunca Aliyi böyle gördüler ne de böyle Uzunca Ali gibi çabuk, elleri uğunan pamuk toplayan birisini".

Paranoyak "«Anamı öldürmedim,» diyor. «Vallahi billahi öldürmedim. İnsan olan hiç anasını öldürür mü?» diyor. « Koyverin benim yakamı. Diri diri yemeyin beni. Beni bunca yıldır tanırırsınız, ben hiç anasını öldürecek adam mıyım? Anama dedim ki, ey anam, Meryemce anam gel benimlen Çukura, gene geçen yılki gibi seni sırtımda taşıyım, yoksa sen köyde kalırsan, köylü beni yer bitirir, gelmedi. Bana ne köylü, dedi, bana ne! Ben köyümde kalırım, bol bolamadı yaşarım. Bu gelenek yerin dibine batsın, yaşlılar gayrı Çukura gitmesin. İşte anam böyle dedi, diretti".

Adil Koca Halil ona geceleri tarladan pamuk toplamayı önerir. Uzun Ali bunu hırsızlıkla eşdeğer tutar: "«iyi akıl aklın ama, günah,» diyordu. «Köylülerin de hakkı var, parçalamasalar bile bizi. Bu hırsızlık gibi bir şey...»".